

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN
Postboks 6762.
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

Bosetningsområde

Ås, 126/1
Nannestad, Akershus

Feltleder: Lisbeth Skogstrand
Prosjektleder: Jes Martens

Oslo 2011

**KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO**

Gårds-/ bruksnavn Ås	G.nr./ b.nr. 126/1
Kommune Nannestad	Fylke Akershus
Saksnavn Åslia skisenter	Kulturminnetype Bosetningsspor
Saksnummer (arkivnr. Kulturhistorisk museum) 2008/3713	Tiltakskode/ prosjektkode 280133
Eier/ bruker, adresse	Tiltakshaver Nannestad skisenter
Tidsrom for utgravning 27.10-12.10-2010	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum
ØK-kart CQ 053-5-2	ØK-koordinater
A-nr. 2010/289	C.nr. C57608
ID-nr (Askeladden) ID106699	Negativnr. (Kulturhistorisk museum) CF34334
Rapport ved: Lisbeth Skogstrand	Dato: 08.10.2011
Saksbehandler: Hege Damlien/OleChristian Lønnaas	Prosjektleder: Jes Martens

SAMMENDRAG

I forbindelse med det første reguleringsplanforslaget for Åslia skisenter i Nannestad kommune foretok Akershus fylkeskommune en registrering av planområdet i 2006. Det ble da registrert ni lokaliteter med kulturminner, hvorav seks ble definert som automatisk freda. I mai 2008 foretok KHM en arkeologisk undersøkelse av en mindre del av ID106699 vest for bekken i forbindelse med anleggning av veien opp til skisenteret. Siden ble det vedtatt av avkjørselen fra Gamle Hadelandsvei til Åslia skisenter skulle flyttes og i den forbindelse foretok KHM i september-oktober 2010 en ny arkeologisk undersøkelse av ytterligere et område av ID106699, denne gang øst for bekken.

I forbindelse med den foreliggende flateavdekkinga ble det undersøkt deler av et bosetningsområde med dateringer fra før-romersk jernalder til sein merovingertid. Totalt ble det påvist 72 strukturer, herunder 50 stolpehull, 11 kokegroper, 1 mulig veggrøft, 1 grøft med ukjent funksjon, 4 kullflekker og 5 nedgravninger med ukjent funksjon. I tillegg ble det målt inn 95 unummererte staurhull. Det ble identifisert 3 bygninger, hvorav ett treskipa langhus, ett tilnærma kvadratisk bygg samt en 4-stolpers konstruksjon. Det ble også dokumentert jordprofiler som viste eldre dyrkningslag. Stratigrafiske forhold både ved bygningskonstruksjonene og kokegropene antyder minst to adskilte bosetnings- eller bruksfaser. De fleste ¹⁴C-dateringene ligger i yngre romertid – folkevandringstid. Den tidligste dyrkningsfasen har sannsynligvis vært før dette, mens yngre dateringer viser bruk av området også i merovingertid.

Innholdsfortegnelse

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	2
2. DELTAGERE, TIDSROM	2
3. FORMIDLING	3
4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER	3
5. UTGRAVNINGEN	4
5.1 Problemstillinger – prioriteringer	5
5.2 Utgravningsmetode	6
5.3 Utgravningens forløp	6
5.4 Kildekritiske forhold	6
5.5 Utgravningen	7
5.5.1 Strukturer og kontekster	7
5.5.2 Funnmateriale	25
5.5.4 Naturvitenskapelige prøver	25
5.5.3 Datering	25
5.5.5 Analyseresultater	27
5.6 Vurdering av utgravningsresultatene, tolkning og diskusjon.	27
6. KONKLUSJON	29
7. LITTERATUR	30
8. VEDLEGG	31
8.2. Funn og prøver	37
8.3. Tegninger	40
8.5. Fotoliste.	41
8.6. Analyser	51
8.7. Kart	53
8.8. Arkivert originaldokumentasjon	53

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

Ås 126/1 NANNESTAD KOMMUNE, AKERSHUS FYLKE

LISBETH SKOGSTRAND

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Bakgrunnen for undersøkelsen er endringer i reguleringsplanen som ble vedtatt for Åslia Skisenter i 2007. Denne la til rette for at avkjøring fra fylkesvegen og videre føring av tilførselsvei mot skianlegget i sin helhet skulle ligge vest for bekken. Senere har man imidlertid funnet denne løsningen uheldig og det anses for nødvendig å flytte selve avkjøringa til østsiden av bekken, hvor det i dag er en innkjøring til jordet. Vegvesenet har i den forbindelse stilt krav til frisiktsone, hvilket medfører at terrenget øst for den nye avkjørselen må senkes.

Tiltaket kommer i konflikt med en del av ID106699 som ligger langs fylkesvegen. Innenfor det berørte området er det gjennom tidligere arkeologisk registrering påvist 23 anlegg (F22-23, F27-47), hovedsakelig kokegroper og stolpehull. De avdekkede funnene er sannsynligvis en del av et større funnkompleks med blant annet fire fotgrøfter etter gravhauger ca. 20 meter nord for det berørte området (Johanson 2006).

Akershus fylkeskommune oversendte saken til Riksantikvaren for behandling i henhold til kulturminneloven §8, 4. ledd i brev av 8. juli 2009. Fylkesrådmannen anbefaler her Riksantikvaren å gi tillatelse til inngrep i omsøkt del av lokaliteten med vilkår om arkeologisk undersøkelse. Kulturhistorisk museum oversendte sin uttalelse i brev av 24. juli 2009 til Riksantikvaren, hvor fylkeskommunens anbefaling ble støttet. Riksantikvaren ga tillatelse til inngrep i omsøkt del av lokaliteten med vilkår om arkeologisk undersøkelse i brev av 21. august 2009.

Planendringen ble vedtatt av Nannestad kommune i oktober 2009. Akershus fylkeskommune oversendte den vedtatte planen til Riksantikvaren i brev av 28. juni 2010 for behandling i henhold til kulturminneloven § 10. Kulturhistorisk museum oversendte sitt forslag til budsjett og prosjektplan i brev av 12. juli 2010.

2. DELTAGERE, TIDSROM

Undersøkelsen ble foretatt i tidsrommer 27.09-12.10.2010. Feltleder var Lisbeth Skogstrand og Kristine Ødeby var feltassistent. I tillegg var Turid Brox Nilsen innmålingsansvarlig samt feltassistent én dag. Til sammen ble det brukt 22 dagsverk i felt.

Ole-Christian Aas var innleid som gravemaskinfører 27.09-29.09. I tillegg kom han innom 1 time 04.10 for å avdekke dypere enkelte steder. Totalt ble det brukt 2 dagsverk med maskin. Jes Martens var prosjektleder ved KHM.

3. FORMIDLING

Undersøkellesområdet ligger langs Gamle Hadelandsvei, og flere tilfeldig forbigående stoppet for å spørre hva vi fant. I tillegg var folk fra skisenteret og kommunen innom flere ganger for å følge funn og fremdrift. Johan Sigvartsen fra Åslia skisenter og grunneier Gudmund Aas ble dessuten vist mer inngående rundt på feltet ved avslutning.

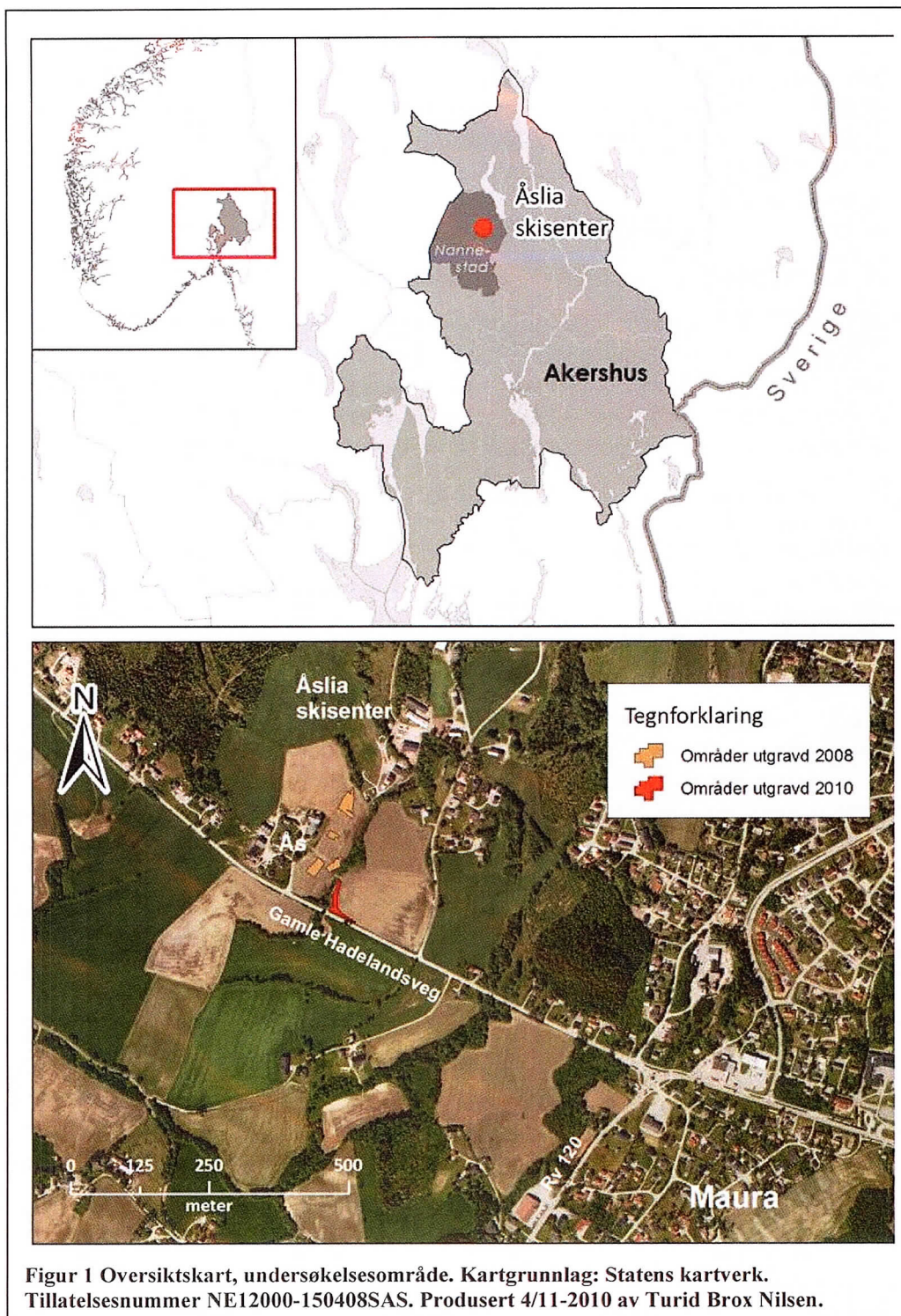
4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER

Det undersøkte området ligger i dyrka mark langs fylkesveien, Gamle Hadelands vei, 150-200 m SØ for tunet på 126/2 Ås og omkring 205 moh. Det omkringliggende landskapet er bølgende og består i all hovedsak av dyrka mark med store jorder adskilt av mindre elveleier, bekkeløp og lave dalsenkninger. I sørvest og vest ligger Romeriksåsene og mot nord strekker Nipkollen seg opp mot 544 moh.

I forbindelse med det første reguleringsplanforslaget for Åslia skisenter foretok Akershus fylkeskommune en registrering av planområdet i perioden 04.09-08.10 og 28.11-20.12.2006. Det ble da registrert ni lokaliteter med kulturminner, hvorav seks ble definert som automatisk freda herunder ID106699 bosetningsspor og gravhauger, ID107581 rydningsrøys, 107529, rydningsrøyser, ID22143 rydningsrøysfelt kullgroper og veifar, ID107598, rydningsrøysfelt og dyrkningsflate og ID107877 rydningsrøysfelt og veifar (Johanson 2006).

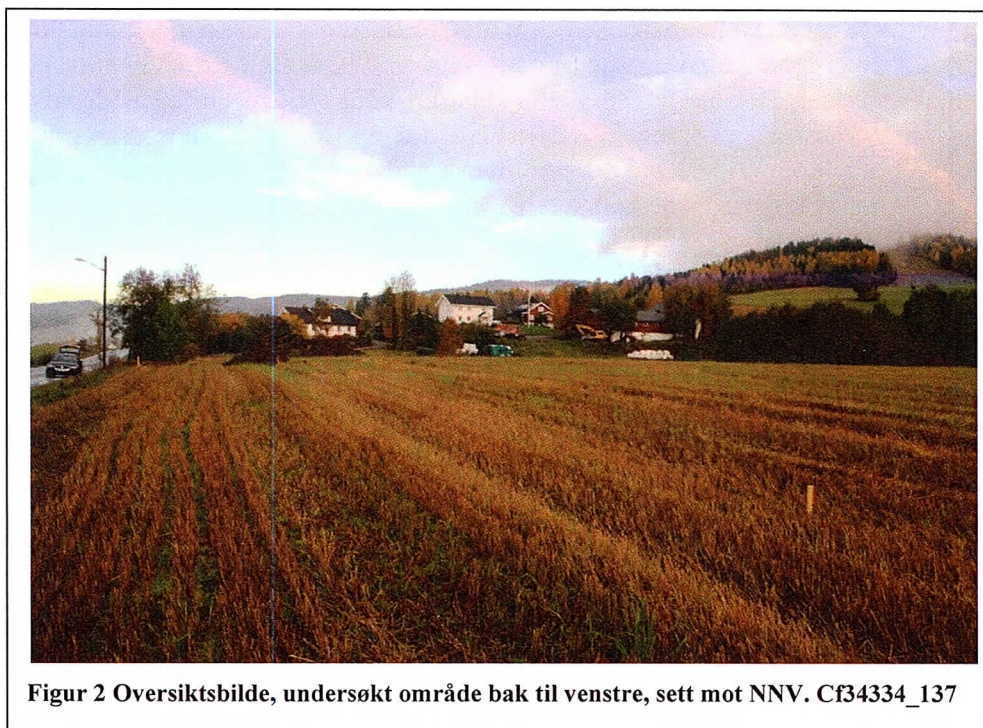
En del av ID106699 vest for bekken ble dispensert og utgravd av Kulturhistorisk museum i mai 2008 (Wenn og Rundberget 2008). Det ble da dokumentert kokegroper, rydningsrøyser og dyrkningslag. Kokegropene ble hovedsakelig datert til romertid men enkelte også til folkevandringstid og merovingertid. I tillegg ble tre kokegroper datert til yngre bronsealder og før-romersk jernalder. Det ble også påvist dyrkningslag datert til romertid, ei rydningsrøys datert til eldre bronsealder samt et mulig avsvingslag datert til senneolitikum. I forbindelse med den foreliggende undersøkelsen er en mindre del av den samme lokaliteten, ID106699, øst for bekken dispensert og utgravd. På jordet rett nord for utgravingsområdet er det påvist minst 4 fotgrøfter etter gravhauger, et større antall kokegroper og stolpehull.

Flere registrerte og undersøkte funn i nærområdet vitner om langvarig bosetting og aktivitet i området (se prosjektplanen samt Johanson 2006). Særlig er funn fra jernalder-vikingtid godt representert. Gårdsnavnet Ås er første gang nevnt i 1520, men er antakelig betydelig eldre. Flere gårdsnavn i nærområdet er nevnt i kilder fra middelalderen, for eksempel Maura, Mjæleberg, Åmundrud og Holkeby (Rundberget og Holm 2008).

5. UTGRAVNINGEN

I forbindelse med den arkeologiske registreringen i 2006 ble det påvist 8 antatte stolpehull og flere kokegroper i sjakten nærmest fylkesvegen. Det ble også påvist fotgrøfter fra minst 4 gravhauger samt antatte nedgravinger til graver 20-50 m nord for det aktuelle undersøkelsesområdet.

Figur 2 Oversiktsbilde, undersøkt område bak til venstre, sett mot NNV. Cf34334_137

5.1 PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

De registrerte kulturminnene faller innenfor et av satsningsområdene for Kulturhistorisk museums virksomhet, nærmere bestemt et faglig program omkring emnet "Jordbruksbebyggelsen i Øst-Norge" som er under utarbeiding (Martens, manuskript 2004).

En overordnet problemstilling er derfor å undersøke hvilke sammenhenger som kan påvises mellom gårdsbebyggelse gravskikk og kokegropaktivitet. Herunder står datering av de enkelte anleggene og av bruksfasen(e), samt påvising av deres eventuelle samtidighet med andre nærliggende kulturminner sentralt.

Mer spesifikke delproblemstillinger for utgravingen var:

Bosetningsspor:

- Funksjonsbestemmelse og datering av de enkelte anleggene.
- Avklare hvorvidt det finnes spor etter stolpebårne bygninger i området.
- Identifisere og lokalisere hvilke aktiviteter som har foregått på eller nær gårdstunet.
- Representerer undersøkelsesområdet en kontinuerlig bosetning over lang tid?

Kokegroper:

- Datering og brukstid
- Kokegroper og deres funksjon – innsamling av statistiske data til bruk i sammenstillinger. Er det sammenheng mellom størrelse, form og datering?
- Hvilke aktiviteter har foregått i forbindelse med bruken av kokegropene? Kan det påvises deponering av gjenstander eller ubrente bein, finnes det spor etter bygninger eller tilsvarende?

Den foreliggende undersøkelsen omfattet et begrensa i areal og utgjør kun et lite utsnitt av et større funnførende område som i all hovedsak ligger utenfor det frigitte tiltaksområdet. Det ble hovedsakelig fokusert på å identifisere og undersøke mulige bygningskonstruksjoner og få datert disse for om mulig å påvise samtidighet eller ulike bruksfaser. Videre ble det prioritert å undersøke om ulike typer og stratigrafisk plassering av kokegropene kunne representere ulike perioder.

5.2 UTGRAVNINGSMETODE

Hele det berørte området ligger i dyrka mark og det ble derfor benyttet maskinell flateavdekking. Påviste strukturer ble dokumentert i plan ved tegning og fotografering og deretter snittet og dokumentert i profil på samme måte i prioritert rekkefølge.

Det ble tatt ut kullprøver fra kokegroper og andre kullholdige nedgravninger, samt makrofossilprøver fra stolpehull, grøfter og dyrkningslag og sted for prøvetaking ble avmerket på tegningene. Det ble også tatt jordprofiler fra overgangen mellom moderne og gammelt dyrkningslag. Tegninger og prøver ble gitt fortløpende numre. Det ble også ført fotolister og prøvelister i felt.

Lokalitetenes avgrensning og alle strukturer ble målt inn ved hjelp av totalstasjon av Turid Brox Nilsen fra KHM. Under etterarbeidet ble funn og prøver katalogisert under ett C-nummer, C57608 med undernummer.

5.3 UTGRAVNINGENS FORLØP

Det var på forhånd målt inn og satt ut stikker som markerte traseen for avkjøring og siktlinje. De første to dagene i felt ble hele det berørte planområdet flateavdekka med maskin og krafset. Deretter ble hele området på flata langs fylkesveien renset med graveskje, og flere strukturer ble påvist på denne måten. Alle mulige strukturer ble fortløpende markert med spiker og nummerert. Området nedover skråninga mot nord ble vurdert til å være svært omrota med mye påfylte masser.

Det ble etter hvert tydelig at flere kokegroper lå i det gamle dyrkningslaget og at man derfor ikke var kommet ned til undergrunnen i det nordvestlige området av flata. Maskinen ble tilbakekalt og det ble fjerna mer matjord i det aktuelle området.

Tre mulige bygninger ble påvist og alle antatt tilhørende strukturer ble dokumentert. Det ble foretatt innmålinger allerede den fjerde dagen, noe som var til god hjelp i vurderingen av hvilke strukturer som kunne knyttes til ulike konstruksjoner. Utvalgte representative kokegroper ble dokumentert både i plan og profil. Det ble også tatt ut jordprofilprøver flere steder hvor det var mulig å påvise og dokumentere overgang mellom moderne og eldre dyrkningslag. Til slutt ble resterende innmålte strukturer kort beskrevet og fotodokumentert i plan, enkelte ble også snitta og fotodokumentert.

Været var godt med sol og opphold de fleste dagene undersøkelsen varte. Kun én dag regnet det. I løpet av perioden ble det også nattefrost.

5.4 KILDEKRITISKE FORHOLD

Det var strålende sol de fleste dagene undersøkelsen pågikk. De første morgentimene gjorde den lave sola det svært vanskelig å se strukturer og ikke minst å fotografere dem. De fleste strukturer ble derfor dokumentert med dobbelt sett av bilder, ett med og ett uten blits. Videre førte nattefrosten til at de øverste cm av undergrunnen frøs. Når man så skulle rense opp strukturer løsnet de øverste 1-2 cm i større flak, noe som gjorde at enkelte strukturer fremstår som grunnere i profil enn de i realiteten var. De

siste dagene gjorde frosten bakken såpass hard at det var vanskelig å rense noe som helst de første par timene om morgenen. Fotodokumentasjonen av strukturer som kun ble undersøkt i plan de siste par dagene undersøkelsen varte, er derfor av varierende kvalitet.

5.5 UTGRAVNINGEN

I den østre delen av undersøkelsesområdet var matjordlaget 30-50 cm dypt. Lengre vest, og særlig der terrenget begynte å skråne nedover mot nord ble matjorda opptil 80 cm dyp. Her var det også mulig å påvise et skille mellom moderne dyrkningslag og gammelt dyrkningslag heretter også kalt lag 1. Undergrunnen var varierende fra fin lys gulbrun sand og silt i den østlige delen av undersøkelsesområdet til grovere gulbrun og rødbrun sand stedvis med en del grus i det vestlige delen. Langs den nordre sjakkanten i det vestlige området bestod undergrunnen av lys grå sandblanda silt, antakelig et naturlig utvaskingslag over gulbrun sand/silt. Lengst mot vest var området blitt planert og siden påfylt stein og grus som fundament for innkjøringa til jordet fra fylkesveien.

Nedover skråninga ned mot bekken var det stedvis påfylt store mengder masse i form av større stein, leire og sand. Undergrunnen var her tydelig omrota og det dukka opp en del gjenstander som for eksempel hestesko, seletøy, saks og fragmenter av en stofe- eller hestekjeve. Helt nederst i skråninga og lengst mot nord i det avdekka området var det et større felt med morenegrus.

I nordvestre del av feltet hvor det eldre dyrkningslaget var 20-30 cm tykt var flere kokegroper tydelig gravd ned i dyrkningslaget og lå oppå undergrunnen. Ved avdekking av matjorda ble disse stående igjen som øyer over undergrunnen. Andre kokegroper lenger øst og sør, hvor dyrkningslaget var tynnere, var kokegropene skåret dypt ned i undergrunnen.

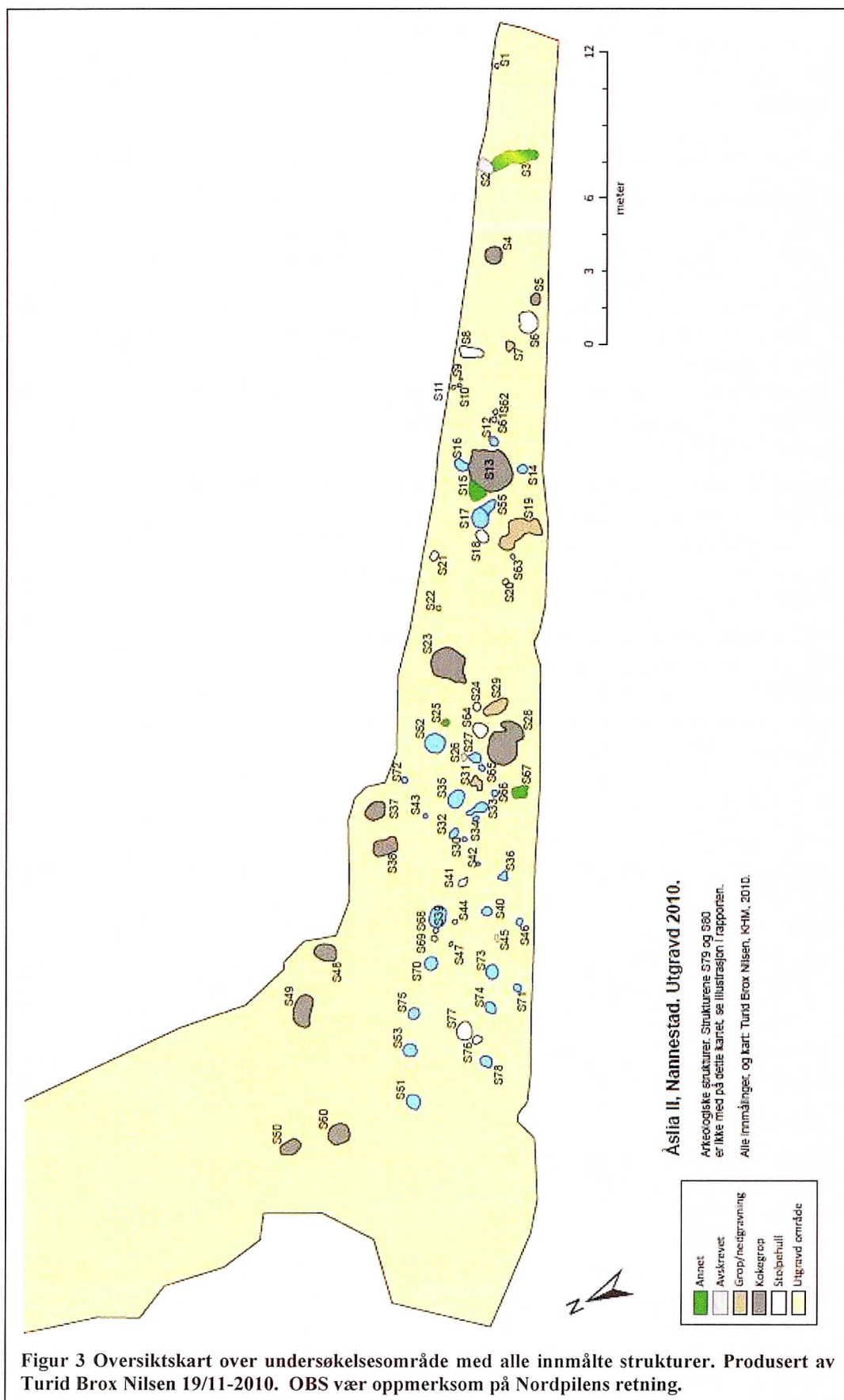
5.5.1 STRUKTURER OG KONTEKSTER

Hele området som berøres av tiltaket ble flateavdekka og undersøkt. Totalt ble det avdekka 713 m² og det ble påvist 72 strukturer, herunder 50 stolpehull (36 snitta), 11 kokegroper (6 snitta), 1 mulig vegggrøft (snitta), 1 grøft med ukjent funksjon (snitta), 4 kullflekker, 4 nedgravninger og ett antatt utkast fra en annen struktur. I tillegg ble det målt inn 95 staurhull (2 snitta), men disse ble ikke gitt strukturnummer.

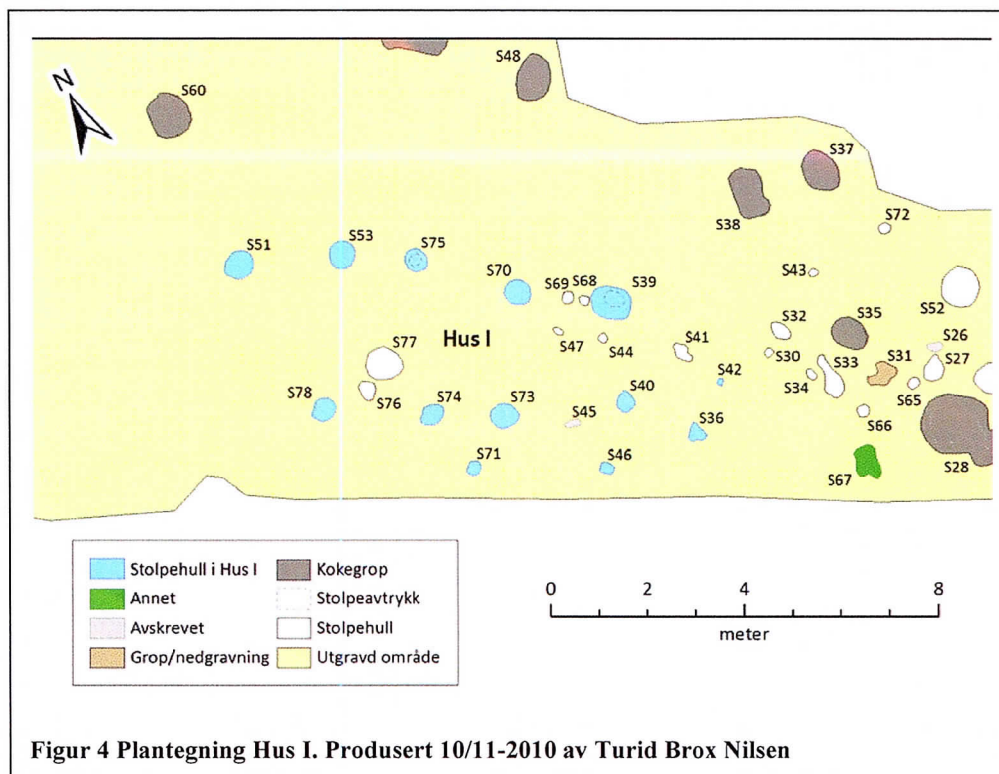
Det ble definert 3 bygningskonstruksjoner i det undersøkte området definert som Hus I, Hus II og Hus III. Alle strukturer som i felt ble tolka som å tilhøre disse konstruksjonene ble dokumentert i plan og profil. Utover dette ble utvalgte kokegroper samt enkelte andre strukturer snitta og dokumentert.

Hus I:

Hus I ble tolka som et treskipa langhus med mulig svakt buete yttervegger og avrunda gavl. Huset er orientert NV-SØ med en lengde på ca. 10-12 m og en bredde på ca 5 m. Det ble dokumentert 9 stolpehull etter antatt takbærende stolper fordelt på 5 mulige stolpepar. Husets avgrensning mot NV er usikker og det er mulig huset har vært lengre, men at den NV enden er blitt avskåret i forbindelse med anlegging av innkjørsel til jordet. Videre ble det dokumentert 4 antatte veggstolper samt en mulig vegggrøft langs det sørøstlige hjørnet og den sørlige langsiden av bygningen. Det var ikke mulig å påvise veggstolper lang den nordlige langsida, og bredden på huset er derfor noe usikker.

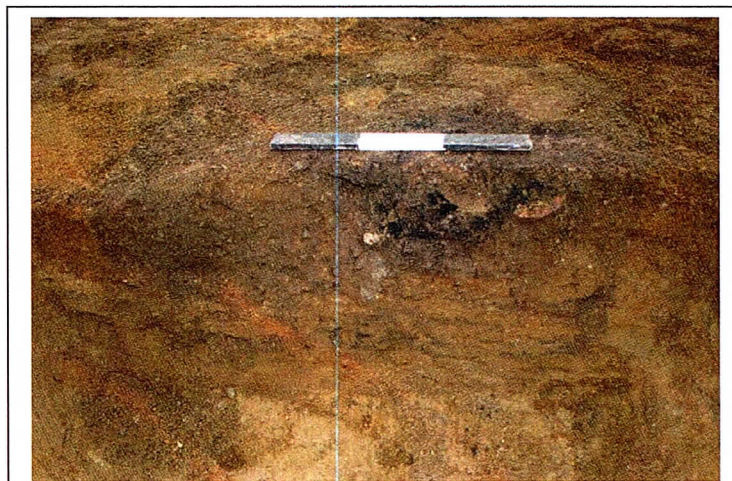

Følgende nedgravninger er tolket som stolpehull i Hus I: S39, S40, S51, S53(?), S70, S73, S74, S75, S78 (takbærende), S36, S42, S46, S71 (veggstolper). I tillegg ble det påvist en mulig veggroft, S54.

Takbærende stolper: S39, S40, S51, S53, S70, S73, S74, S75, S78

S39 Rektangulært stolpehull 86x68cm, dybde 28 cm. Tydelig nedgravning med stolpeavtrykk. Klart avgrensa i plan. Nedgravinga består av brungrå sandblanda jord med innslag av grus og med avtrykk av en brent stolpe i NØ del. Noe brent silt langs kanten av stolpen i midten av strukturen og et par fragmenter brente bein ble funnet under opprensing av overflata. Nedgravinga er noe uklar i SV i profil, men stolpen er tydelig. Selve stolpeavtrykket er loddrett mot N og har flat bunn, er 27cm i diameter i overflata i profil og 22 cm i tverrmål i bunn. Kullag særlig i NV del av stolpen. Det ble funnet en 20 cm stor varmepåverka flat stein langs kanten av kullaget. Det ble tatt kullprøve fra stolpen i

Figur 5 S39 stolpehull med brent stolpe i Hus I, profil, sett mot NV. Cf34334_47

Figur 5 S39 stolpehull med brent stolpe i Hus I, profil, sett mot NV. Cf34334_47

profil, 5 cm under overflata og jordprøve fra profilen i nedgravinga, 5-15 cm under overflata. Prøven ble datert til AD 535-595.

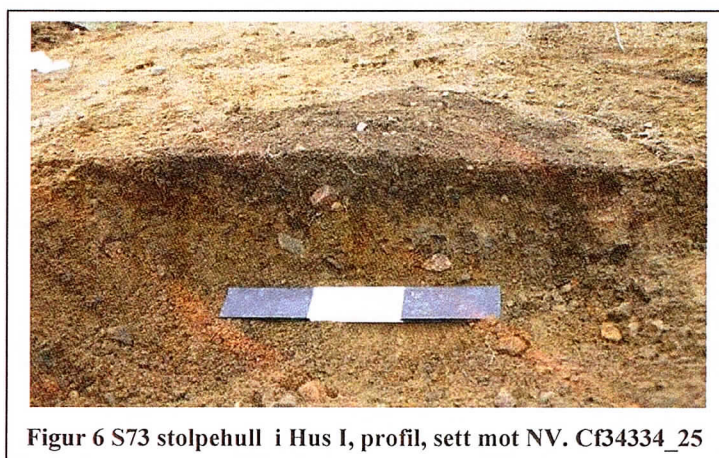
S40 Ujevnt stolpehull, 48x34 cm, dybde 11 cm. Tydelig og klart avgrensa og består av gråbrun sandblanda jord med innslag av sand og grus (fra lag 1). Strukturen er grunn i profil, men tydelig og klart avgrensa med skrå sider og avrunda bunn.

S51 Rundt stolpehull, 50x46 cm, dybde 11 cm. Tydelig, men uklart avgrensa. Består av brun sandblanda jord (lag 1). Sidene er skrå og bunnen er horisontal selv om strukturen ligger i skrånende terreng. Uklart avgrensa i profil, særlig mot N.

S-nr.	Flatemål	Dybde	Par	Avstand senter-senter mellom stolpene
S39	68 x 86 cm	28 cm	}	2,2m
S40	34 x 48 cm	11 cm		
S70	53 x 63 cm	24 cm	}	2,5
S73	61 x 58 cm	9 cm		
S75	50 x 48 cm	39 cm	}	3,1
S74	50 x 39 cm	10 cm		
S53	Ø 50 cm		}	3,1
S78	46 x 42 cm	24 cm		
S51	50 x 46 cm	11 cm	}	
?				

S53 Rundt mulig stolpehull 50 cm i diameter. Diffust og uklart avgrensa i plan og ikke synlig i profil. Dimensjonene i plan og plassering kan likevel tilsi bunnen av et stolpehull fra en takbærende stolpe i Hus I.

S70 Ovalt stolpehull, 63x53 cm, dybde 24 cm. Tydelig, men noe uklart avgrensa i plan. Består av brungrå sandblanda jord (fra lag 1) med innslag av grus. Strukturen er tydelig og klart avgrensa i profil med rette sider og flat, men noe ujevn bunn. Hard silt under bunnen.

Figur 6 S73 stolpehull i Hus I, profil, sett mot NV. Cf34334_25

S73 Rundt stolpehull, 61x58, dybde 9 cm. Tydelig, men noe uklart avgrensa mot SØ i plan. Består av brungrå sandblanda jord (fra lag 1) med innslag av rødbrun sand og enkelte mindre stein. Strukturen er grunn og noe uklart avgrensa i profil, men tydelig. Sidene er skrå og bunnen er flat, men noe ujevn. Svært hard

silt og grus under N del av strukturen (se Figur 6).

S74 Ovalt stolpehull, 50x39 cm, dybde 10cm. Tydelig og klart avgrensa. Består av homogen gråbrun sandblanda jord (fra lag 1) med innslag av grus og silt. Strukturen er grunn, men tydelig og klart avgrensa i profil. Sidene er buet og bunnen er avrunda.

S75 Rundt stolpehull 50x48 cm, dybde 39 cm med stolpeavtrykk i plan og profil. Tydelig, men noe uklart avgrensa mot N både i plan og profil. Består av gråbrun sandblanda jord (fra lag 1), klart mørkere i stolpeavtrykket og lysere og mer sandblanda i nedgravinga rundt. Stolpeavtrykket har loddrette sider og flat avrunda bunn. Nedgravinga er uklart avgrensa mot bunnen. Jordprøve tatt i profil i overgangen mellom nedgravinga og stolpeavtrykket, 5-10 cm under overflata. Det ble funnet trekull i jordprøven som ble bestemt til å være eik/furu og bjørk. Disse ble datert til henholdsvis BC405-390 og AD75-135.

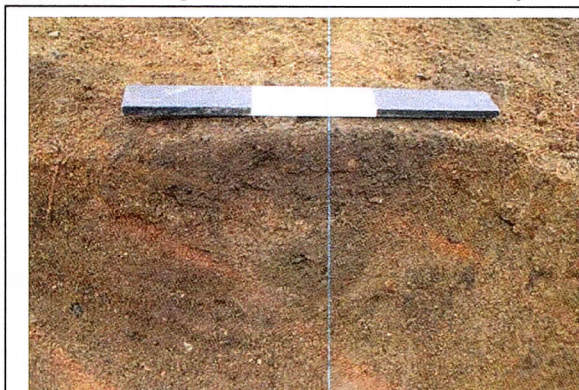
S78 Ujevnt stolpehull, 46x42 cm, dybde 24 cm. Tydelig, men noe uklart avgrensa mot V. Strukturen består av gråbrun sandblanda jord (fra lag 1). Tydelig avgrensa, men ujevn bunn i profil. Loddrette-skrå sider, mulig stolpeavtrykk midt i.

Veggstolper i Hus I: S36, S42, S46, S71.

S-nr.	Flatemål	Dybde	Avstand senter-senter til takbærende stolperække
S36	35x35 cm	9 cm	gavl
S42	15x13 cm	6 cm	gavl
S46	23x18 cm	8 cm	1,2 m
S71	24x26 cm	7 cm	1,1 m

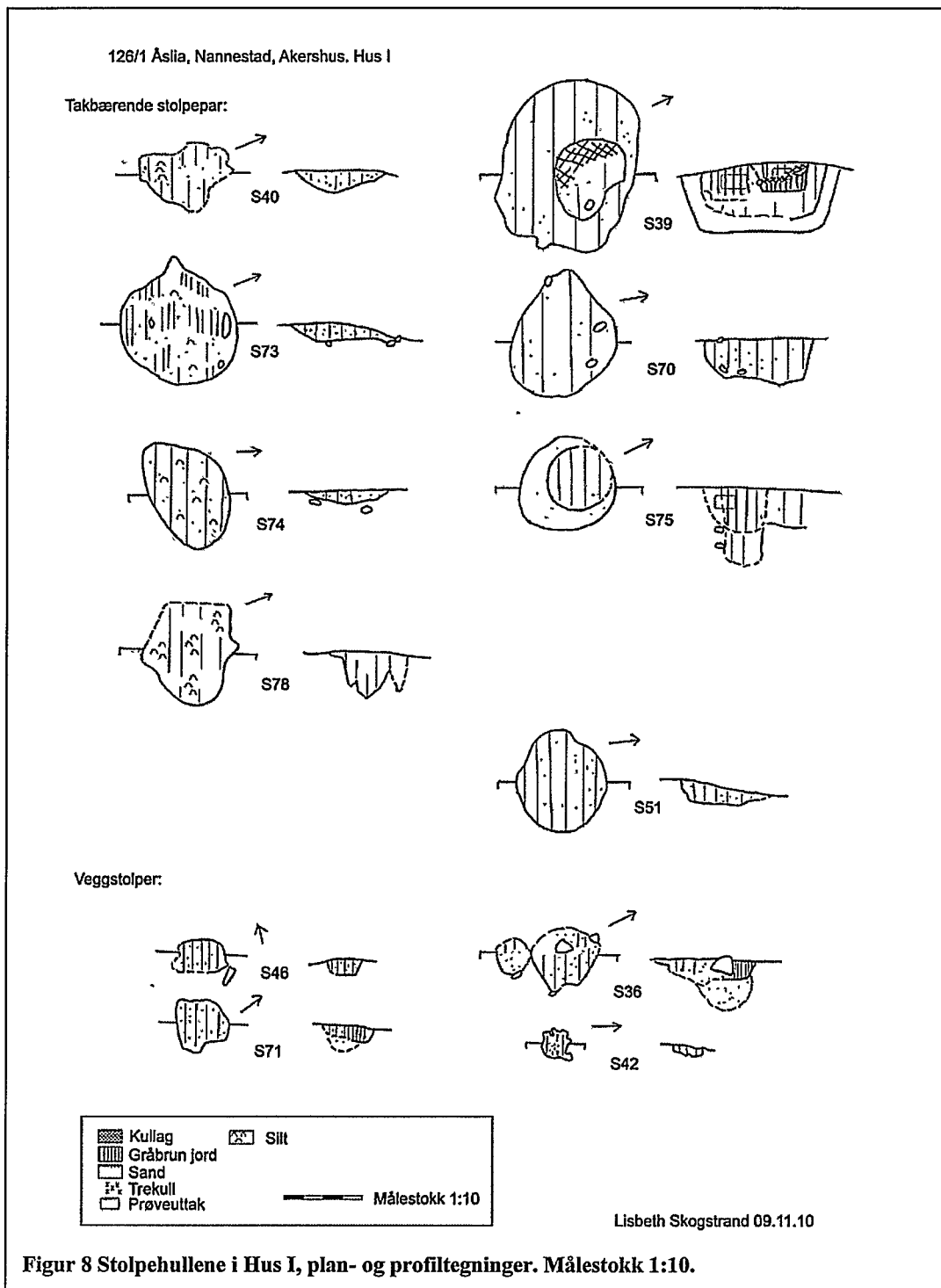
S36 Rundt stolpehull, 35 cm i diameter, dybde 9 cm. Tydelig, men noe uklart avgrensa i plan mot V. Består av gråbrun sandblanda jord med innslag av rødbrun sand. 10 cm stor stein midt i. Skrå rette sider i profil og mulig flat bunn. Strukturen er mørkest i SØ-Ø del, mens V del er med sandblanda. Mulig dypere nedgraving fylt med sand under området med jord. Steinen kan muligens være skoningsstein for 10-12 cm bred stolpe. Mulig mindre stolpe kant i kant sør for S36.

S42 Rundt stolpehull, 13 cm i diameter, dybde 6 cm. Tydelig og klart avgrensa, men grunn struktur. Består av brungrå sandblanda jord (fra lag 1), har loddrette sider og flat bunn.

Figur 7 S46 veggstolpe i Hus I, profil sett mot NNØ
CF34334_73

S46 Ovalt stolpehull, 23x18 cm, dybde 8 cm. Tydelig og klart avgrensa i plan, men noe utflytende i SV. Strukturen er grunn, men har klart avgrensa skrå sider og flat bunn i profil. Består av gråbrun sandblanda jord (se Figur 7).

S71 Rundt stolpehull 24x26 cm, dybde 7 cm. Tydelig, men noe uklart avgrensa mot V både i plan og profil. Består av gråbrun sandblanda jord. Rett, skrå side mot Ø, flat bunn. Mulig stolpeavtrykk i NØ. Stein langs kanten.

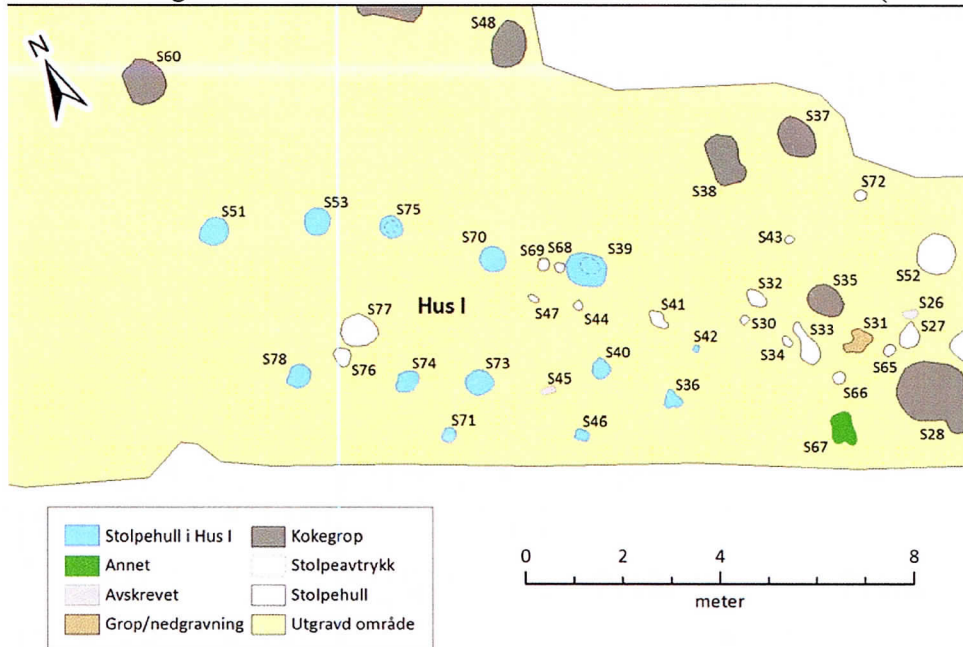
I tillegg ble det påvist en mulig vegggrøft.

S54 Mulig vegggrøft 110x30, dybde 7cm. Uklart avgrensa, men tydelig avlang struktur som går parallelt med den sørlige stolperekka i Hus I. Består av gråbrun sandblanda jord med innslag av sand og silt og enkelte mindre stein. Strukturen ble snitta to steder og er grunn og uklart avgrensa i profil. Den er også muligens forstyrret av veiskjæring

i SØ. Et markert belte av silt/leire kommer opp til overflata like under strukturen og kan synes som en fortsettelse av denne, og strukturen kan derfor også være natur. S54 ble ikke innmålt, men lå rett SØ for S46 og fulgte linja fra S71-S46.

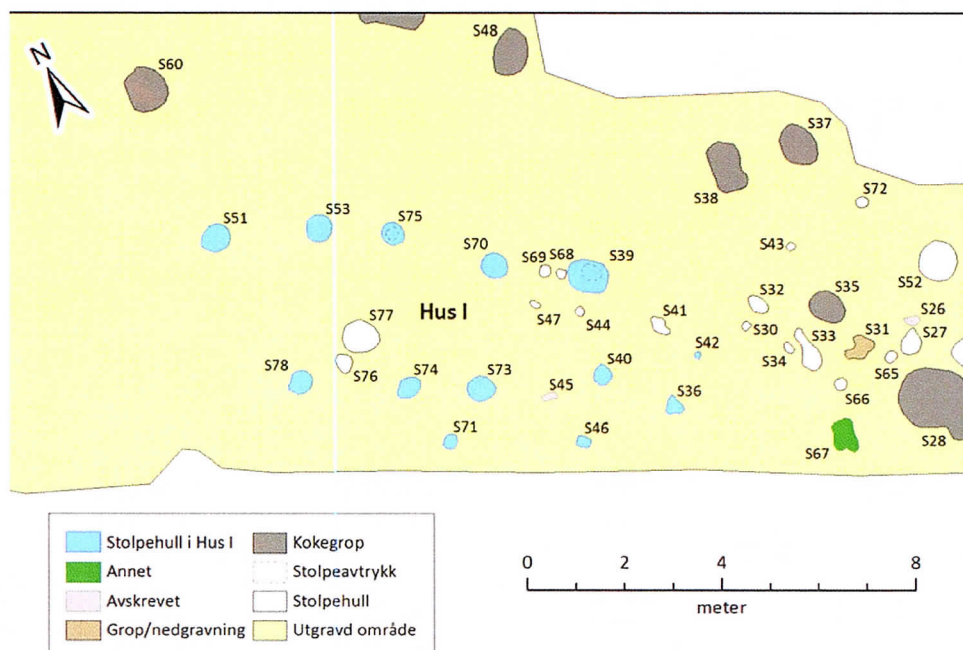
Andre strukturer innenfor husområde I:

Det ble registrert flere ulike strukturer innenfor Hus I (se Figur 4

). Av

disse er kun to snitta og dokumentert i plan og profil:

S41 To staurhull, tydelige, men uklart avgrensa og utflytende i plan, tydelige, men til dels noe uklart avgrensa i profil. Består begge av gråbrun sandblanda jord. Rette sider i profil og smalner mot bunnen. 5 cm under overflata har begge en diameter på 7-8 cm.

S77 Stolpehull, tydelig og klart avgrensa i plan og profil. Består av gråbrun sandblanda jord (fra lag 1) med innslag av sand og silt. Rund, nesten kvadratisk i plan og med loddrette sider og flat bunn i profil. Noe uklart avgrensa i NØ. Ligger inni Hus I men relasjonen til bygninga er usikker.

De andre strukturene, S44, S47, S68, S69, S76 ble alle tolka som mulige stolpehull men kun fotodokumentert i plan og ikke snitta eller tegna.

Oppsummering Hus I:

Hus I ble tolka som et treskipa langhus orientert SØ-NV med en antatt lengde på minst 10-12 m. Det består av minst 5 stolpepar og har vært omkring 5-5,5 m bredt målt med utgangspunkt i midtlinja på huset og restene av yttervegg i den sørøstlige enden av huset.

Stolpehullene i Hus I har en ensarta fyllmasse med gråbrun sandblanda jord, svært lik det gamle dyrkningslaget over undergrunnen, bare med et større innslag av sand. De fleste stolpehullene var runde eller ovale og relativt like i utstrekning i plan. Det var imidlertid stor forskjell i dybden på stolpene i de to stolperekkene. De 4 stolpehullene i den nordlige stolperekka var mellom 11-39 cm dype, i gjennomsnitt 23 cm dype, mens de 4 stolpene i den sørlige rekka var mellom 9-24 cm dype, i snitt 14 cm. Et par stolpehull hadde tydelige stolpeavtrykk og viste stolper med en diameter på 22 og 27 cm.

Avstanden mellom de definerte stolpeparene var 2,2-3,1 m målt fra senter til senter, eller 2,7 m i gjennomsnitt. Huset kan se ut til å ha vært smalest i den sørøstlige enden og bredere på midten. Det er mulig at avstanden mellom stolpene smalner i den nordvestlig enden, men dette er usikkert ettersom det ikke var mulig å påvise en parstolpe til S51.

De 4 dokumenterte veggstolpene var 15-35 cm i utstrekning og 7-9 cm dype. Plasseringa antyder en avrunda gavl og muligens en rett yttervegg langs sørveggen i huset. Avstanden mellom to av veggstolpene og den takbærende stolperekka var 1,1-1,2 m målt senter-senter.

Hus I er et typisk eksempel på et treskipa langhus fra eldre jernalder både av lengde bredde og form. Det er ikke mulig å datere det nærmere typologisk, men det at midtskipet i huset ser ut til å ha vært bredere på midten enn i gavlen antyder en mulig datering til romertid eller folkevandringstid (Martens 2007:99; se også Gjerpe 2008b:22-25). Dette kan sannsynligvis støttes av ¹⁴C-dateringene.

Hus II

Hus II er tolka som en tilnærma kvadratisk konstruksjon med en liten kokegrop mot vest i bygningen. Vest- og sørveggen ser ut til å ha bestått av 4 stolper med felles hjørnestolpe (S66) mens det langs nordveggen ble dokumentert tre stolper og langs østveggen kun to stolpehull. Målt langs en tenkt linje langs yttersidene av stolpehullene måler bygningen ca. 3,5 x 3,7 m og er dermed tilnærmet kvadratisk. Det ble ikke påvist strukturer som kunne tolkes som vegggrøfter eller veggstolper.

Følgende nedgravninger er tolka som stolpehull tilhørende Hus II: S27, S32, S33, S34, S43, S65, S66, S52, S72. Videre ligger en kokegrop, S35, sentralt i bygningen og antas derfor å være samtidig.

S-nr.	Flatemål	Dybde	Avstand senter-senter til S35 kokegrop
S27	51 x 41 (stolpeavtrykk Ø 20) cm	27 (23) cm	1,9 m
S30	18x18 cm		1,7 m
S32	25 x 33 cm	8 cm	1,4 m
S33	54 x 46 (stolpeavtrykk Ø 17) cm	36 (22) cm	1,3 m
S34	30 x 20 cm	9 cm	1,2 m
S43	Ø 20 cm	7 cm	1,4 m
S52	Ø 60 cm	13 cm	2,4 m
S65	23 x 24 cm	15 cm	1,7 m
S66	27 x 29 cm	13 cm	1,6 m
S72	30 x 28 cm	8 cm	2,3 m

Stolpehull:

S27 Ujevnt stolpehull, 51x41, dybde 27cm. Noe utflytende, men rund form i plan. Tydelig og klart avgrensa i SØ, mer uklart i NV. Mulig stolpeavtrykk i Ø del, stolpen er i så fall ca 20 cm bred og 23 cm dyp. Nedgravinga er loddrett i SØ og mer skrå i NV. Består av gråbrun sandblanda jord, homogen i stolpen, mer sandblanda i nedgravinga. Kullprøve tatt fra profilen, 7-15 cm under overflata ble datert til AD535-595.

S30 Kvadratisk stolpehull 18x18 cm, tydelig og klart avgrensa, firkanta form. Består av sand og grusblanda gråbrun jord. Kun fotodokumentert i plan, ikke tegna.

S32 Ovalt stolpehull 25x33 cm, dybde 8 cm. Tydelig og klart avgrensa i plan og profil. Består av lys gråbrun sand og siltblanda jord, har skrå sider og avrunda, litt skrå bunn.

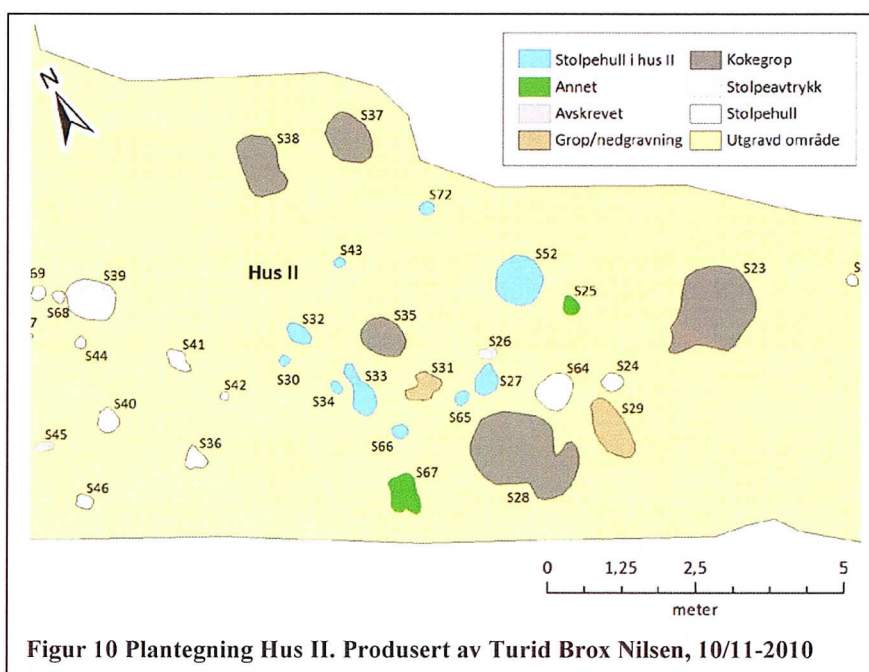
S33 Rektangulært stolpehull, 54x46 cm, dybde 36 cm. Tydelig og klart avgrensa mot Ø og V, men utflytende mot S og N. Nedgravinga er klart avgrensa i profil med loddrette sider og rund bunn. Består av gråbrun sandblanda jord med innslag av rødbrun sand. Mulig skoningsstein i sør. Profilen viser en dyp og bred nedgraving med mulig avtrykk etter stolpe i V halvdel. Selve stolpen er ca 17 cm bred og ca 22 cm dyp. Innslag av grå sand på høyde med dybden av stolpen. Rødbrun sand i bunnen. Kullprøve tatt av bunnen av stolpeavtrykket i profil, 10-20 cm under overflata.

Figur 9 Hus II med de fleste stolpene markert. Sett mot Ø. Cf34334_180

S34 Ovalt stolpehull 30x20 cm, dybde 9 cm. Tydelig, men noe uklart avgrensa i plan i Ø. Klart avgrensa i profil. Skrå rette sider og flat bunn. Består av mørk gråbrun sandblanda jord. Mørkere felt i midten av strukturen i profil og mer sand ut mot kantene.

S43 Rundt stolpehull, 20 cm i diameter, dybde 7 cm. Tydelig og klart avgrensa i plan og profil. Rundt i plan og rette, nesten loddrette sider og flat, litt skrå bunn i profil. Består av gråbrun sandblanda jord. Jordprøve tatt i bunnen av stolpehullet i profil, 2-8 cm under overflata.

Figur 10 Plantegning Hus II. Produsert av Turid Brox Nilsen, 10/11-2010

S52 Rundt stolpehull, 60 cm i diameter, dybde 13 cm. Tydelig og klart avgrensa i plan og profil, litt diffus i bunnen. Består av grå siltblanda sand og har skrå sider og flat bunn. Men kompakt i midten av strukturen. Hard silt under bunnen av nedgravninga.

S65 Rundt stolpehull 23x24 cm, dybde 15 cm. Tydelig og klart avgrensa i plan. Tydelig, litt diffus avgrensing i profil, men med et klart mørkere parti i NV del. Strukturen består av gråbrun sandblanda jord rødbrun sand og enkelte mindre stein.

S66 Kvadratisk stolpehull, 27x29 cm, dybde 13 cm. Tydelig og klart avgrensa i plan og profil. Består av gråbrun sandblanda jord. Loddrette sider og mørkere område i

SV. Mulig stolpeavtrykk med skrå bunn. Mørk rødbrun sand i bunn under stolpen viser antakelig bunnen av nedgravinga.

S72 Rundt stolpehull 30x28 cm, dybde 8 cm. Noe diffus, men klart avgrensa i plan. Strukturen var svakt synlig også gjennom det gamle dyrkningslaget før dette ble fjerna. Består av brungrå jord. Klart avgrensa mot NØ, men mer utflytende mot NV i profil. Flat bunn, buet side.

S35 Ujevn oval kokegrop 63x56 cm, dybde 18 cm. Klart avgrensa tett samling av 5-10 cm store skjørbrente stein over et kompakt trekullag. Ligger delvis i lag 1, og delvis nedskåret i undergrunnen. Relativt flat bunn. Kullprøve tatt fra kullaget, 5 cm under overflata. Trekullet ble vedartsbestemt til å bestå av bjørk (betula), furu (pinus), selje (salix) og eik (qercus). S35 ligger sentralt i Hus II og ble datert til AD210-245.

Andre strukturer knytta til Hus II:

S31 Mulig stolpehull, kanskje to. Tydelig og klart avgrensa i plan og profil. Skrå sider og to avrunda forsenkninger. Består av mørk gråbrun jord og noe småstein. Ligger inni Hus II, men relasjonen til konstruksjonen er uvis. Kun dokumentert ved foto i plan og profil, ikke tegna.

Oppsummering Hus II

Hus II er tolka som en tilnærma kvadratisk konstruksjon med mulig buete vegger mot N og S og med en kokegrop mot den vestlige enden av bygninga (se Figur 10). Stolpehullene har jevnt over samme masse med unntak av S52 og S72 som skiller seg noe fra de andre, antakelig fordi de ligger i et område hvor undergrunnen ligger dypere. De fleste har en diameter på 20-30 cm. Stolpene har variabel dybde, men de fleste er 7-15 cm dype. S27 og S33 er betydelig større og dypere nedgravninger, men de har begge stolpeavtrykk av stolper som er hhv 20 og 27 cm i diameter og 23 og 22 cm dype.

Stolpene står relativt tett, særlig i S og Ø veggen. Det er derfor mulig at de utgjør en form for takbærende veggkonstruksjon. I så fall har bygningen vært ca. 3,5 x 3,7 m målt med utgangspunkt i yttersiden av hjørnestolpene, noe som gir et flatemål på omkring 13 m². Særlig i romertid og folkevandringstid er det stor variasjon i formen og størrelsen på ulike bygninger og det klassiske 3-skipa langhuset er bare ett av mange ulike former for stolpebårne konstruksjoner (Gjerpe 2008:22-24; Martens 2007). En datering til romertid-folkevandringstid kan støttes av ¹⁴C-dateringene til AD210-245 og AD535-595. Det er imidlertid også mulig at det som er identifisert som Hus II er den vestligste enden av et lengre Ø-V orientert 3-skipa hus som strekker seg videre østover jordet og derfor ikke ble avdekka.

Hus III

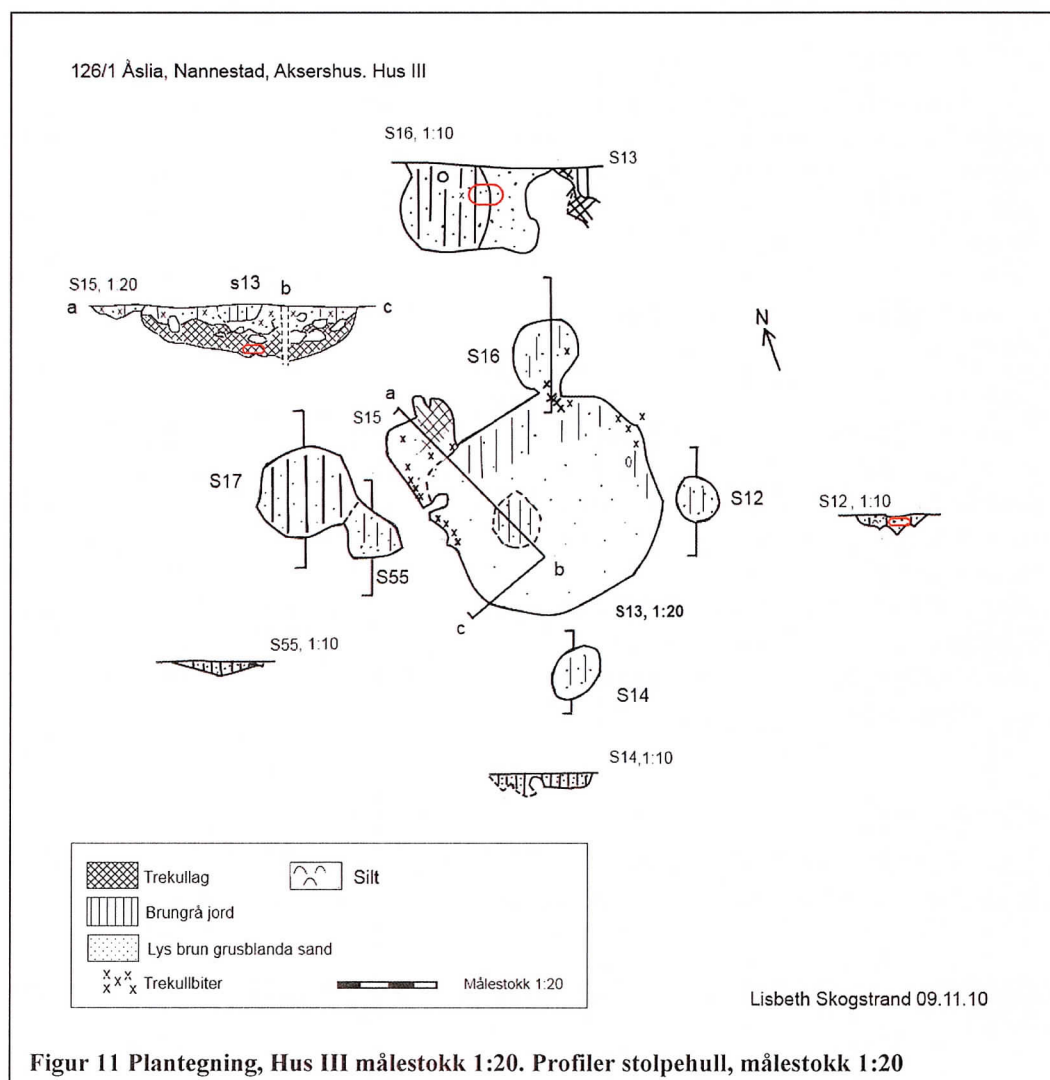
Hus III er tolka som en fire stolpa konstruksjon omkring en relativt stor og godt bevart kokegrop. Langs en tenkt linje fra ytterkanten av stolpehullene måler bygningen 2,2 x 2,4 m.

Følgende nedgravninger er tolka som stolpehull tilhørende Hus III: S12, S14, S16 og S55. I tillegg anses kokegropa for å S13 å være samtidig.

S-nr.	Flatemål	Dybde	Avstand senter-senter til S13 kokegrop
S12	Ø 36 cm	7 cm	1,2 m
S14	50x64 cm	9 cm	1,4 m
S16	59x44 cm	36 cm	1,2 m
S55	40x30 cm	6 cm	1,5 m

Stolpehull:

S12 Rundt stolpehull, 36 cm i diameter, dybde 7 cm. Tydelig og klart avgrensa i plan. Består av gråbrun sandblanda jord med en del kull langs kanten i Ø. Tydelig og klart avgrensa, men grunn og noe ujevn i profil. Det ble tatt kullprøve fra bunnen av stolpehullet i profil, 3-6 cm under overflata. Det ble funnet et lite keramikkskår i kullprøven. Trekullet ble datert til AD230-320.

Figur 12 Oversiktsbilde Hus III sett mot SSV, Cf34334_21

S14 Ovalt stolpehull, 50x64 cm, dybde 9 cm Tydelig, men noe uklart avgrensa i plan og profil. Ujevnt og utflytende mot NØ, mens den i SV halvdel er mer homogen og består av gråbrun sandjord og er klart avgrensa med loddrett side og flat bunn i profil. Strukturen er grunn, men distinkt.

S16 Ovalt stolpehull 59x44 cm, dybde 36 cm. Tydelig og klart avgrensa, men går litt inn i S13 i plan. I profil er strukturen klart mørkere og mer kompakt i NØ halvdel med et mulig stolpeavtrykk. Det lå en 20 cm stor stein med flate sider et stykke ned i strukturen og den kan ha hatt funksjon som skoningsstein. Enkelte kullbiter. Kullprøve tatt midt i profilen, 7-15 cm under overflata. S16 ligger kant i kant med S13, men det er ikke mulig å si om den ene skjærer den andre.

S55 Rektangulært stolpehull 40x30 cm, dybde 6 cm. S55 er firkanta i form og består av lysere gråbrun sandblanda jord. Den er tydelig og klart avgrensa i plan og grunn men tydelig og klart avgrensa i profil. Det ser ut til at den overskjæres av S17 som har mørkere fyll. Ligger i SSØ kant av S17 og ser først ut som en del av denne og ble derfor målt inn som del av S17. Ved nærmere undersøkelse er det tydelig to separate strukturer.

Kokegrop:

S13 Rund kokegrop, 160 cm i diameter, dybde 50 cm. I plan er kokegropa tydelig og klart avgrensa som en stor, nesten litt firkanta struktur med kullblanda sand, noe brent sand og kullrand enkelte steder langs kanten. I profilen var det et 10-20 cm tykt kullag i bunnen med enkelte opptil 5 cm store trebiter. Det er mye stein i overgangen mellom trekullet og massene over. Midten av gropa var fylt med lys-mellombrun grusblanda sand med en del trekull. Under gropa er det svært hard lys grå silt. Det er muligens et stolpehull i selve gropa, synlig både i plan (d=40cm) og profil (d=20cm) og fyllmassen likner på massene i S12, S14 og S16. Det ble fjerne 35l kokstein fra den

utgravde delen. Forutsatt at resten av gropa inneholder like mye stein og har samme dybde inneholder hele gropa omkring $35 \text{ l} \times 4 = 150 \text{ l}$ stein. Kullprøve tatt midt i kullaget i bunnen fra profilen, 30-34 cm under overflata. Trekullet er vedartsbestemt utelukkende som eik (*quercus*), men hovedsakelig av unge stammer og ble datert til AD75-130.

Oppsummering Hus III:

Hus III er tolka som en firestolpers konstruksjon med en sentral kokegrop. Stolpehullene har ensarta masse i jevn størrelse. Tre av dem er relativt grunne, mellom 6-9 cm, mens S16 er betydelig dypere med 36 cm og inneholder også en mulig skoningsstein. Det ble videre funnet et lite keramikkskår i S12.

Konstruksjonen er 2,2 x 2,4 m, dvs. en grunnflate på minst 5,3 m². Stolpene i Hus III har vært relativt kraftige, med minimumsmål på nedgravingene på 30-50 cm. De har antakelig båret en form for tak, men det ble ikke påvist yttervegger. Hvordan bygningen har vært konstruert utover de fire stolpene er derfor usikkert. Man må likevel anta at eventuelle vegger har vært plassert et stykke utenfor stolpene fordi det ellers ikke ville være mulig å bevege seg inni bygningen og fordi veggene ville komme svært nært varmen fra gropa. På den andre siden kan det også ha vært en åpen konstruksjon.

Firestolperskonstruksjoner er relativt vanlige på Østlandet i jernalder og kan finnes både i tilknytning til gårdsbebyggelse og mer isolert i forbindelse med gravfelt (se f.eks Gjerpe 2008a; 2008b; Helliksen 1997; Martens 2007:94; Rødsrud 2007). Det er likevel mindre utbredt å finne ildsteder eller kokegroper i disse bygningene. Liknende 4-stolpa bygninger med ildsteder/kokegroper inni selve konstruksjonen er bl.a. funnet i Sørums i Akershus, datert til folkevandringstid-merovingertid (Bergstøl 2009; Skogstrand 2003) og på Gulli 5 i Vestfold (Hus II) datert til førromersk jernalder (Gjerpe 2008b:22). Bygningsformen har med andre ord en lang brukstid og kan ikke dateres typologisk. ¹⁴C-dateringene kan likevel tyde på an datering til romertid.

Gjerpe (2008:21) skiller mellom hus på den ene siden og firestolperskonstruksjoner på den andre. Han foreslår at de kan ha vært brukt som lager, noe som ikke er en tilfredsstillende forklaring for Hus III på grunn av den store kokegropa. Denne dominerer gulvflaten og for å komme nærmere en tolking av hvilken funksjon Hus III kan ha hatt bør man diskutere om kokegroper kan ha andre funksjoner enn å lage mat i. Kokegropa er svært stor i forhold til de antatte dimensjonene på bygningen og hvis konstruksjonen har hatt vegger vil man raskt ha kunnet oppnå høye temperaturer. Den kan dermed ha fungert som en form for badstu og/eller blitt brukt for å tørke f.eks kjøtt eller frukt (Gustafson 2005:106). Det kan også tenkes at bygningen bør forstås i relasjon til de registrerte gravhaugene lengre nord på jordet

Kokegroper

I tillegg til de allerede omtalte kokegropene i Hus II og Hus III er følgende 9 nedgravninger tolket som kokegroper: S4, S5, S23, S28, S38, S48, S49, S50 og S60. Av disse ble følgende kokegroper snitta og dokumentert både i plan og profil: S4, S23, S28 og S48.

S4 Rund kokegrop, 67x72 cm, dybde 16 cm. Klart avgrensa med trekullag langs kanten, mer sandblanda jord i midten. Mest stein langs kantene, to omkring 20 cm store i overflata i Ø halvdel i plan. I bunnen av gropa er det et inntil 10 cm tykt kullag

og i dette laget og i overgangen til massene over ligger flere stein. Det ble fjerna 5 l skjørbrent stein fra den ene halvdel og forutsatt en lik oppbygning av hele kokegropa tilsier det at den som helhet inneholder minst 10 l stein. Det ble tatt ut kullprøve fra kullaget under steinene i profilen, 10-13 cm under overflata. Trekullet er vedartsbestemt som bjørk (*betula*), hassel (*corylus*), og hegg (*prunus*).

S23 Oval kokegrop, 170 x 130 cm, dybde 15 cm. Består av en samling av inntil 40 cm store skjørbrent stein, mest langs kantene. Kullag under steinene, særlig synlig langs kanten i plan. Det var 30 l stein i den fjerna halvdel om man antar en lik oppbygning av hele kokegropa tilsier det at gropa som helhet inneholder omkring 60 l stein. Antakelig noe utdratt V kant. Det ble tatt kullprøve fra kullaget under steinene i profil, 6-10 cm under overflata. Kokegropa ligger hovedsakelig i lag 1 og litt ned i utvaskingslaget, men er ikke skåret ned i undergrunnen. Trekullet er vedartsbestemt som bjørk (*betula*) og furu (*pinus*) og prøven av bjørk ble datert til AD415-445.

S28 Rektangulær kokegrop, 175x120 cm, dybde 47 cm. Tydelig og klart avgrensa i plan med ring av trekull langs kanten og enkelte steder brent sand, særlig langs N halvdel. Kokegropa har avrunda hjørner og et utkast i S. Det var enkelte 15-20 cm store stein i overflata. Kokegropa har nærmest halvkuleform i profil med bratte krumme sidevegger, men bunnen er flat. Langs kanten i profil er det et markert trekullag. I trekullaget lå flere 15-20 cm store stein, og i NØ kvadrant ble det tatt ut en 30x40 cm stor stein. I den fjerna kvadranten var det ca 4 l skjørbrent stein i tillegg til den ene store. Om man antar en lik oppbygning av hele kokegropa tilsier det minst 20 l stein i hele gropa, antakelig mer. Kokegropa er skåret nesten en halv meter ned i undergrunnen. Det ble tatt ut to kullprøver, prøve 1 ca 20 cm under overflata i NØ-kvadrant, prøve 2 fra profilen i snitt II 30-35 cm under overflata, under steinlaget. Trekullet er vedartsbestemt utelukkende som furu (*pinus*) og datert til AD395-425.

S48 Oval kokegrop, 95x65 cm, dybde 16 cm. Tydelig ring av 10-15 cm store skjørbrente stein. Under steinene var et opptil 8 cm tykt trekullag og langs kanten var det brent sand. Hele kokegropa lå i det gamle dyrkningslaget og var ikke skåret ned i undergrunnen. Kun dokumentert ved foto, ikke tegning. Kullprøve tatt fra stokker under steiner i SV kvadrant. Trekullet er vedartsbestemt som hovedsakelig gran (*picea*) og noe furu (*pinus*) og prøven av gran ble datert til AD715-790.

I tillegg ble følgende kokegroper registrert og fotodokumentert i plan, men ikke dokumentert i profil: S5, S38, S49, S50, S60

S5 Oval kokegrop, 75x65 cm. Tydelig og klart avgrensa. 4-5 10 cm store skjørbrente stein i overflata. Ring av trekull langs kanten. Overskåret av veiskjæring i S.

S38 Oval, avlang kokegrop, 105x60 cm. Tett samling av ca 15 cm store skjørbrente stein. Mye trekull i lag under steinene, enkelte større stokker. Ligger i lag 1, ikke nedskåret i undergrunnen. Kun dokumentert ved foto i plan, og delvis i profil, ikke tegna. Kullprøve tatt fra trekullaget under steinene i V, 9-18 cm under toppen. Trekullet er vedartsbestemt utelukkende som osp (*populus*) og datert til AD250-375.

S49 Ujevn mulig kokegrop eller samling skjørbrent stein, 130x70 cm. Består av to tettliggende, mulig sammenhengende samlinger av 15-20 cm store skjørbrente stein. Det ble ikke påvist kullag i strukturen, men den ble ikke grundig opprensa eller undersøkt, kun fotografert i plan. Steinene ligger klart i lag 1 og ser ikke ut til å være skåret ned i undergrunnen.

S50 Oval kokegrop, 100 x 64 cm. Består av flere ca 15 cm store skjørbrente stein med et markert trekullag under steinene. Ligger i det gamle dyrkningslaget, og var ikke skåret ned i undergrunnen.

S60 Oval kokegrop, 90x70 cm. Består av en sirkel av 10-15 cm store skjørbrente stein. Noe kull under steinlaget. Ligger i det gamle dyrkningslaget, og var ikke nedskåret i undergrunnen.

S37 Kokegrop med ukjent form størrelse. Den ble observert i profilen, men ikke rensa frem og dokumentert, men lå tydelig i det gamle dyrkningslaget.

Oppsummering kokegroper:

Vanligvis tolkes kokegroper, som betegnelsen i seg selv sier, som spor etter matlaging. Det er imidlertid stor variasjon i oppbygning, størrelse, kontekst og datering og flere har derfor diskutert ulike funksjoner (Narmo 1996, Gustafson 1999, Gustafson et al. 2005).

De undersøkte kokegroperne kan hovedsakelig deles i to typer: Den første og antatt eldste typen var synlig som store kullblanda strukturer på overflata med enkelte stein og ring av kull og brent sand langs kanten og var tydelig gravd ned i undergrunnen. (S4, S5, S13, S28). Kokegroperne er relativt likt oppbygd med et markant trekullag langs bunnen og opp langs kantene med et lag av større og mindre stein over dette. Midten av gropa er i hovedsak steinfri og består av sand silt og trekull samt enkelte mindre stein. Gropene er relativt dype, inntil 0,5 m. Det må påpekes at S4 og S5 ligger lengst øst i undersøkelsesområdet hvor det ikke ble påvist bevarte rester etter det gamle dyrkningslaget og det er derfor usikkert hvorvidt de bør klassifiseres som yngre eller eldre utfra stratigrafiske forhold. Analysene av trekull fra S13 og S28 ga begge datering til romertid.

Den andre, og antatt yngre typen kokegroper, er gravd ned i det gamle dyrkningslaget, også kalt lag 1, og ikke skåret ned i undergrunnen. Etter avdekking ble de liggende som øyer over undergrunnen (S23, S37, S38, S48, S49, S50, S60). Også disse har en ensarta oppbygning med et tett lag av stein over et trekullag. De hadde ikke det samme steinfrie området i midten og var relativt grunne, stort sett omkring 15 cm, men det er mulig at toppen er pløyd vekk i nyere tid og at de opprinnelig var mer lik den første typen i oppbygning og størrelse. Dateringene av S23, S38 og S48 ga dateringer til hhv. folkevandringstid, romertid og sein merovingertid.

Hypotesen om at kokegroperne av type en er eldre enn kokegroperne av type to kan ikke bekreftes av ¹⁴C-dateringene, da S28 sannsynligvis er betydelig yngre enn S38 og muligens yngre enn S23.

Vedartsbestemmelsene viser at veden i kullprøvene fra tre av kokegroperne (S28, S13, S38) kun består av ett treslag, hhv furu (S28), eik (S13) og osp (S38), mens den i de andre prøvene består av 2-4 treslag.

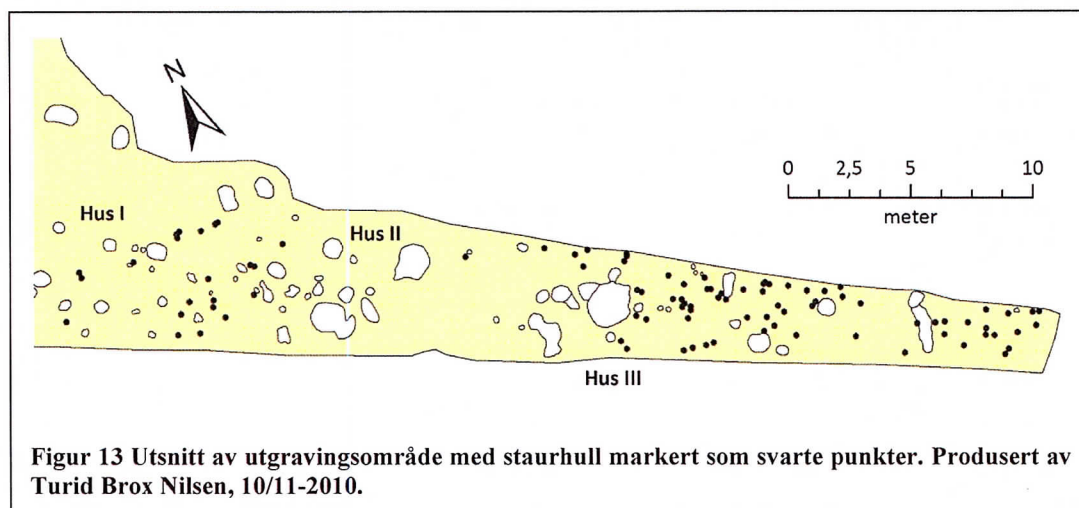
Staurhull

Det ble målt inn 95 staurhull, men flere ble observert. De fleste var like i størrelse og utforming, bestod av grå til lys gråbrun sandblanda jord og var 6-9 cm i diameter i plan. Noen få ble snitta og disse var 10-15 cm dype, tydelige og klart avgrensa, og ble spissere mot bunnen.

Innmålingen viser tydelig at staurhullene er lokalisert i samme områder som andre strukturer (se Figur 13). De fleste staurhullene ble registrert enten i den østlige enden av sjakta eller i østenden av Hus I, mens det i et område mellom Hus II og Hus III verken er staurhull eller andre strukturer. Det må understrekes at også dette feltet ble finrensa.

Utover dette var det ikke mulig å finne noen klare mønstre i spredninga av staurhullene. Noen av dem kan se ut til å danne rekker, men dette er ikke entydig. Andre er muligens relatert til kokegroper. Det er også mulig at noen av dem kan relateres til en form for veggkonstruksjon langs Ø-siden av Hus III (se Figur 13), men denne relasjonen kan også være tilfeldig.

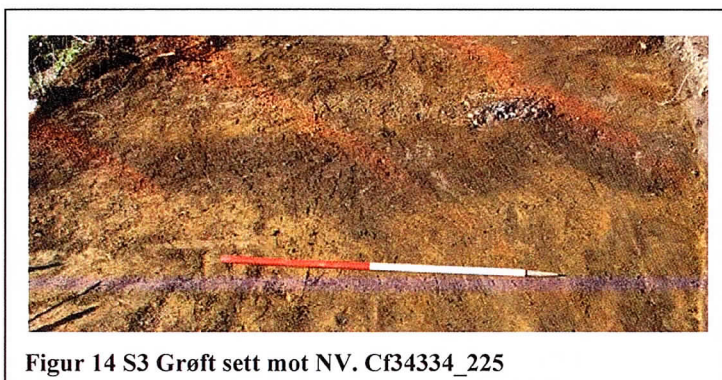

Staurhull er sannsynligvis spor etter ulike innretninger. Staurhull på rekker kan ha vært gjerder mellom åkre, inngjerdinger for dyr eller hesjer. Mindre systematiske staurhull kan for eksempel være staur for å tørke kornnek (sneis). Vi vet fra historisk tid at hesjestaur ble satt ned på nytt hvert år. Man vil derfor over tid ha satt ned tusenvis av staur/stolper. Ifølge Perry Rolfsen (2004) ble både staur og gjerdestolper spisset for lettere å kunne slås i bakken. Man laget først et hull og deretter ble stauren slått 40-50 cm ned i bakken. Den delen av en staur som stakk ned i bakken, hadde vanligvis en diameter på 8-10 cm. I noen tilfeller ville man også støtte staur/stolpen med steinskoning.

Det er mulig at de registrerte staurhullene i utgravingsområdet er av nyere dato. Massene i de ulike staurhullene er imidlertid lik den som ble dokumentert i stolpehullene eller lysere grå. Man må kunne anta at mer moderne staurhull i større grad ville blitt fylt med matjord fra lagene over og denne er betydelig mørkere og brunere enn den massen som ble observert i staurhullene. Et annet moment som taler mot en nyere tids opprinnelse er dybden på staurhullene. Spesielt i den vestre delen av utgravingsområdet er bunnen av staurhullene 60-80 cm under dagens overflate. Om man derimot relaterer dem til det gamle dyrkningslaget kan de ha vært omkring 30-40 cm under overflata.

Andre strukturer

Utover de allerede beskrevne strukturer ble det observert og til dels dokumentert flere stolpehull, mulige grøfter og kullflekker.

Figur 14 S3 Grøft sett mot NV. Cf34334_225

S3 Grøft med ukjent funksjon 30-60 cm bred og dokumentert i en lengde av ca 2,4 m. Strukturen er avlang og går på tvers av den avdekkte sjakta i tilnærma N-S-retning. Det er mulig at den krummer svakt mot V (se Figur 14). Den er

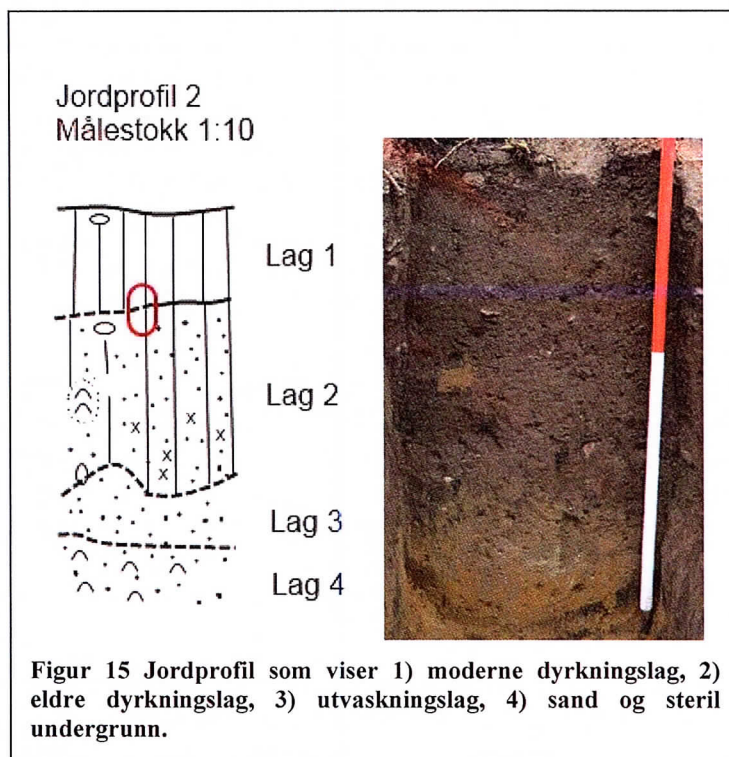
tydelig med stedvis uklart avgrensning i plan og består av brun sandblanda jord med enkelte kullbiter. Den blir overskåret av veiskjæringa i S og av moderne nedgravning (S2) i N. Den ble snitta på tvers to steder og begge snitt viser at den er tydelig og klart avgrensning i profil med skrå sider og rund bunn. Snitt II var 23 cm dyp, mens snitt III var 27 cm dyp. Det ble tatt to kullprøver, én fra profilene i hvert snitt, snitt II 2-7 cm og i snitt III 4-10 cm under overflata. Trekullet fra snitt II ble vedartsbestemt til å bestå av bjørk (*betula*), hassel (*corylus*), furu (*pinus*), selje (*salix*) og eik (*quercus*). Det er mulig S3 er en liten del av fotgrøft til en gravhaug som fortsetter utenfor sjakta. Den kunne også vært en veggrille, men ingen stolpehull i nærheten kan antyde en relasjon til stolperekker. Det er imidlertid dokumentert bygninger fra merovingertid-vikingtid andre steder, som kun har grøfter og få eller ingen dokumenterte stolper (Gjerpe 2005: 147-151; 2008b:25). En slik datering vil kunne samsvare med tidligere vikingtids gravfunn i området (C5277, C8027, C8028).

For andre observerte og dokumenterte strukturer henvises det til strukturlista, se 8.1.

Jordprofiler

I den vestlige delen av utgravingsområdet var matjorda som sagt inntil 70 cm dyp. Ettersom flere av kokegropene helt klart lå i matjordlaget var det tydelig at de dypeste 20-30 cm av matjorda var gamle urørte dyrkningslag. Profilen i sjakkanten ble derfor rensa frem flere steder for om mulig å kunne påvise overgangen mellom gammelt og mer moderne dyrkningslag.

Figur 15 illustrerer hvordan de ulike lagene fordelte seg nedover i jordprofilen slik den ble rensa frem i sjakkanten rett nord for S49. Lag 1 bestod av mørk brungrå jord med litt småstein og varierte i tykkelse fra 25-40 cm. Lag 2 var det eldre dyrkningslaget (ellers kalt lag 1) og bestod av relativt sett noe lysere brungrå jord med litt høyere andel sand, litt trekull, enkelte innslag av silt og litt mer småstein og grus enn i lag 1. Tykkelsen varierte fra 15-55 cm i de undersøkte profilene. Overgangen mellom lag 1 og lag 2 var stedvis tydelig, stedvis mer diffus og gradvis. Lag 3 bestod av et lysere gråbrunt utvaskingslag av siltblanda sand som varierte fra 5-21 cm tykkelse. Lag 4 bestod av lys rødbrun – gulbrun sandblanda silt.

Det ble tatt ut jordprofilprøver i overgangen mellom moderne og eldre dyrkningslag, men disse viste seg dessverre å ikke kunne brukes til nærmere analyser.

5.5.2

FUNNMATERIALE

Det ble funnet ett lite keramikkskår, 1,7 x 1,3 x 0,5 cm under vasking av kullprøven fra S12 stolpehull. Skåret er antakelig fra et mindre kar med tynne vegger i relativt fin keramikk magra med glimmerholdig sand.

Det har en svak krumming som indikerer hva som er ut- og innsiden og er glatt (ikke polert) og svart på begge sider. Skåret har ingen spor av dekor og er rødbrent inn mot innsiden.

Ellers ble det funnet brente bein i tre strukturer, S28 kokegrop, S27 stolpehull og S39 stolpehull. Det ble også funnet litt brent leire i toppen av enkelte kokegrop. Utover dette ble det ikke gjenstander eller objekter.

5.5.4 NATURVITENSKAPELIGE PRØVER

Det ble tatt ut kullprøve fra alle snittede strukturer med trekull og makrofossilprøver fra stolpehull i alle de definerte bygningene. I tillegg ble det tatt ut tre jordprofilprøver til mikromorfologisk analyse.

Alle trekullprøver er vedartsbestemt av Helge I. Høegh. I tillegg er 4 kullprøver detaljert vedanatomet analysert av Peter Hambro Mikkelsen ved Moesgård Museum.

5.5.3 DATERING

Gjenstandsmaterialet som ble funnet under utgravninga er svært beskjedent og består kun av et lite keramikkskår funnet i S12. Skåret er av relativt fin keramikk magra med glimmerholdig sand og det kan muligens dateres til romertid eller folkevandringstid (Bøe 1931). Skåret kan likevel ikke datere Hus III ettersom relasjonen mellom skåret og bygningen er høyst usikker.

Hus I og Hus III er svært vanlige former for bygningskonstruksjoner som har vært i bruk gjennom hele jernalderen. De kan derfor ikke dateres typologisk nærmere enn til jernalder. Hus II er mindre vanlig, men kan heller ikke tidfestes på bakgrunn av utforming.

¹⁴C-dateringer av forhistoriske hus er i utgangspunktet vanskelig og forbundet med en rekke feilkilder. Vanligvis er det kun spor etter bygningen i form av stolpehull eller

veggørfter/stolper som finnes og ikke rester av selve bygningen. Trekull som finnes i ulike strukturer er ikke nødvendigvis fra bygningselementer som stolper, men kan både være eldre materiale som havnet i nedgravningen i forbindelse med konstruksjonen, eller yngre materiale som har tilkommet sekundært. Prøver fra ildsteder som kan relateres til bygningens bruksfase kan ofte gi bedre kontekster og derfor en bedre indikasjon på når bygningen var i bruk.

Totalt ble 11 prøver av trekull radiologisk datert ved NTNU. Dateringene av ulike strukturer på lokaliteten spenner fra før-romersk jernalder (BC405-390) til sein merovingertid (AD715-790).

I Hus I ble det funnet trekull kun i to stolpehull og begge ble sendt til datering. I S75 viste vedartsanalysene at trekullet stammer fra eik furu og bjørk. Det ble derfor foretatt to separate dateringer. Prøven av eik og furu ga den eldste dateringen til BC405-390. På grunn av treets mulige høye egenalder kan denne være flere hundre år for gammel og det er mulig den i realiteten er samtidig med prøven av bjørk som ga en datering til AD75-135. Trekull av bjørk fra S39 ble datert til AD535-595. ¹⁴C-dateringene kan dermed ikke gi en mer nøyaktig datering av Hus I enn sannsynligvis eldre jernalder.

I Hus II ble det funnet trekull i tre strukturer, men kun to ga nok materiale til radiologisk datering. Ildstedet S35 ble datert til AD210-245 mens stolpehullet S27 ble datert til AD535-595. Konteksten for trekullet er i utgangspunktet bedre i ildstedet enn i stolpehullet hvor det daterte trekullet kan være kommet til sekundært. På den andre siden er det ikke sikkert at ildstedet er relatert til bygningen, eller at alle stolpehullene, derunder S27, har vært en del av den konstruksjonen Hus II ser ut til å utgjøre. Forutsatt at ildstedet hører til Hus II, er en datering til yngre romertid sannsynlig.

I Hus III ble det funnet trekull i ett stolpehull, S12, i tillegg til i kokegropa, S13. Vedartsanalysene av prøvematerialet fra S13 viste at alt (15,8g) var eik og nærmere vedanatomiske analyser at det hovedsakelig kom fra yngre stammer. Noe av trekullet fra S12 ble bestemt til å være selje, vier/osp og prøver av dette samt eik fra S12 ble sendt til datering. Materialet fra S12 ble datert til AD230-320 mens materialet fra S13 ble datert til AD75-130. Med tanke på at eik vokser sakte kan selv yngre stammer ha en relativt høy egenalder og de to dateringsresultatene kan derfor være samsvarende. Hus III kan derfor sannsynligvis dateres i romertid noe som også kan stemme overens med keramikkskåret.

Totalt ble fire frittliggende kokegroper datert (S23, S28, S38, S48) og disse viser en aktivitetsperiode fra yngre romertid til sein merovingertid. Kokegropene definert som type en var gravd dypt ned i undergrunnen, mens type to lå i dyrkningslaget. Type en ble derfor vurdert som strategifisk eldre enn type to. Denne hypotesen kunne ikke bekreftes av ¹⁴C-dateringene. S28 var gravd dypt ned i undergrunnen, og derfor definert som type en, og ble radiologisk datert til AD395-425. Trekullet bestod utelukkende av furu og vedanatomiske analyser fastslo at det i all hovedsak dreide seg om ved fra et eldre tre. Dateringen er derfor med all sannsynlighet for gammel og S28 er antakelig betydelig yngre enn S38 som ble identifisert som type to og datert til AD250-375 datert på trekull av osp. Videre ble kokegropa S23 datert på trekull av bjørk til AD415-445 og kokegropa S48 ble datert til på trekull av gran til AD715-790.

5.5.5 ANALYSERESULTATER

Det ble tatt ut kullprøver fra alle strukturer med synlige mengder trekull. I tillegg ble det tatt ut makrofossilprøver fra en lang rekke strukturer.

Alle trekullprøver ble vedartsbestemt av Helge Irgens Høegh (se vedlegg 8.6). I tillegg ble fire trekullprøver sendt til videre vedanatomet av Peter Hambro Mikkelsen ved Moesgård Museum (se vedlegg, 8.6).

Det ble samlet inn makrofossilprøver fra 7 strukturer, men det ble ikke funnet korn eller frø i noen av dem.

5.6 VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON.

I løpet av den arkeologiske undersøkelsen ble det totalt avdekket et areal på 713 m². Det ble påvist ett treskipa langhus, ett tilnærma kvadratisk bygg og en firestolperskonstruksjon med kokegrop. Hus I var 10-12 m langt, omkring 5-5,5 m bredt, hadde minst 5 stolpepar samt noen veggstolper langs det SØ hjørnet. Det er mulig at NV enden av huset er blitt fjerna ved anleggelse av innkjørsel til jordet og at huset dermed opprinnelig har vært lengre enn det var mulig å dokumentere. Bygningen har sannsynligvis vært bolighus, mulig med stalldel uten at dette kan påvises nærmere.

Hus II var ca 3,5x3,7 m i utstrekning og hadde en kokegrop i den vestlige enden. Konstruksjonen er liten men kan ha fungert både som bolig eller hatt funksjon relatert til matlaging/preparering. Hus III var en firestolperskonstruksjon, 2,2 x 2,4 m i utstrekning. Bygningen domineres av kokegropa inni og kan ha hatt funksjon som badstu eller for å tørke frukt, kjøtt eller lignende.

Mens Hus I etter all sannsynlighet er et treskipa langhus med takbærende stolper i en grindbygd konstruksjon og yttervegger med jordfaste stolper, er konstruksjonen av Hus II og Hus III mer usikker. Det kan likevel se ut som om Hus I og Hus II ligger litt for tett opp i hverandre til å være samtidige. Hus II og Hus III har til dels overlappende ¹⁴C-dateringer. Det er mulig at de er samtidige og at begge er fra yngre romertid.

Videre ble det undersøkt flere kokegropene og en grøft med usikker funksjon. Det ble også påvist en rekke stolpehull som indikerer at det kan ha stått flere bygninger i området enn dem det var mulig å identifisere gjennom den foreliggende undersøkelsen. De fleste strukturene samler seg enten i området omkring Hus I og Hus II eller omkring Hus III. I området mellom disse er det nesten ingen strukturer, ikke en gang staurhull.

Registreringa i 2006 avdekket at det ligger flere gravhauger samt et stort antall stolpehull og kokegropene lenger nord på jordet. Sannsynligvis forsetter tilsvarende funn også på jordene som strekker seg på sørsiden av Gamle Hadelandsvei sør for det undersøkte feltet. De dokumenterte funnene fra den foreliggende undersøkelsen må ses i relasjon til hele området. Det kan tenkes at både Hus II og Hus III og noen av kokegropene er spor etter aktiviteter i tilknytning til gravfeltet. Det er ikke uvanlig å finne kokegropene i forbindelse med graver og gravhauger (se Gustafson et.al. 2005) og små bygninger i tilknytning til gravfelt blir gjerne tolket som mulige kulthus (Gjerpe 2005:147-151).

Ut fra de stratigrafiske forhold kan det antas å ha vært minst to faser i området. Noen av kokegropene er gravd dypt ned i undergrunnen mens andre klart ligger i et

samtidig dyrkningslag (lag 1) og ikke berører undergrunnen. Stolpehullene er gjennomgående fylt med masser med tydelige innslag av det gamle dyrkningslaget, dvs. gråbrun sandblanda jord, hvilket tyder på at de er yngre eller samtidige med dyrkningslaget. Én av stolpene i Hus II (S72) var under avdekking svakt synlig også i det gamle dyrkningslaget. Dessuten ligger kokegropa (S35) i dyrkningslaget og kun skåret noen få cm ned i undergrunnen. Sannsynligvis er Hus II derfor yngre enn dyrkningslaget.

Hus I og Hus II ligger som sagt sannsynligvis for tett til å være samtidige. Stolpene i den sørlige stolperekka i Hus I var betydelig grunnere enn i den nordlige, noe som kan tyde på at de i større grad er blitt pløyd vekk. På grunn av veiskjæringa ble ingen profiler stående igjen langs den sørlige kanten av undersøkelsesområdet og det var ikke mulig å dokumentere om rester av det gamle pløyelaget var bevart også her. Ingen kokegropes av type 2 ble dokumentert i det sørlige området og det er mulig det eldste pløyelaget kun er bevart i de områdene hvor undergrunnen ligger dypest og den totale tykkelsen på matjordslagene er størst. S51 og S53 var ikke synlige i det gamle dyrkningslaget, men kom først til syne da dette ble fjerna helt. Samtidige ligger det flere kokegropes (S38, S48, S49) av type 2 i pløyelaget få meter N og NØ for den antatte beliggenheten av ytterveggen i Hus I. Dette kan tyde på at området og lag 1 ble pløyd etter at Hus I var revet. Med andre ord er det mulig at Hus I er eldre enn det gamle dyrkningslaget og dermed også eldre enn Hus II. I så fall kan ¹⁴C-dateringene til før-romersk jernalder - eldre romertid være en relevant indikasjon på bruksperioden for Hus I.

Forholdene i Hus III kan ikke jamføres direkte med de stratigrafiske forholdene omkring Hus I og II, ettersom det eldre dyrkningslaget ikke er bevart i den østlige enden av sjakta.

Også kokegropene kan tyde på minst to bruksfaser. I utgangspunktet ble det antatt at kokegropene (S4, S13, S28) som er gravd inntil 50 cm ned i undergrunnen og hvor bunnen ligger inntil omkring 1 m under dagens overflate var eldre enn de kokegropene som ble påvist i det eldste dyrkningslaget. Som sagt støttes ikke denne tolkningen av ¹⁴C-dateringene og det er mulig at den stratigrafiske forskjellen er relatert til funksjon fremfor alder. Likevel er det ingen tvil om at kokegropene som ligger i det eldste dyrkningslaget er yngre enn dyrkningsfasen. Man har med andre ord dyrket området i en periode før Hus II og de fleste kokegropene ble anlagt. S35 og S38 lå i det gamle dyrkningslaget og ble datert til hhv AD 210-245 og AD250-375. Dette er de eldste dateringene av strukturer i dyrkningslaget og de kan indikere at den eldste dyrkningsfasen i det undersøkte området tok slutt senest ved overgangen til yngre romertid. De fleste dateringene ligger i yngre romertid og folkevandringstid. S48 utmerker seg med en klart senere datering til AD715-790 og tyder på at området var i bruk også frem mot vikingtid, noe også enkelt gravfunn i nærområdet tyder på (se Johanson 2006).

Prosjektplanen (s.6) tok høyde for at vi ville avdekke et noe større område (1100m²) enn vi gjorde (713 m²) og at det kunne forventes å finne ca. 32 strukturer i området, hovedsakelig kokegropes. Totalt ble det imidlertid påvist 72 strukturer, over dobbelt så mange som beregnet. I tillegg ble det målt inn 95 staurhull. Prosjektplanen antok på bakgrunn av registreringene at man ville påvise omkring 12 stolpehull. Det innebærer at man ikke antok at det ville bli mulig å identifisere bygninger i det relativ begrensa området som skulle avdekkes. Det ble likevel identifisert 50 stolpehull og definert tre bygninger. I tillegg kunne det påvises en lagdeling av kulturminnene, slik at enkelte

anlegg lå i et lag som dekket over andre, eldre anlegg. Denne type stratigrafi er betydelig mer tidskrevende å undersøke enn en flateavdekking i ett plan. På den andre siden var det beregna at vi ville finne omkring 12 kokegroper. Vi påviste 11 kokegroper og undersøkte kun 6 nærmere, hvorav 2 ble tolka som å tilhøre bygninger.

Ettersom kulturminnet dermed var av en annen karakter og et større omfang enn forutsatt måtte det ved undersøkelsen prioriteres mellom de ulike funntypene. Da det var mulig å identifisere bygninger ble stolpehullene prioritert på bekostning av kokegropene, som det likevel ble undersøkt et representativt utvalg av.

Lokaliteten avgrensnes av bekken i vest og bratt skråning mot nordvest. Mot nord, øst og sør finnes ingen naturlig avgrensning, men undersøkelsesområdet avgrensnes av Gamle Hadelandsvei i sør. Bosetningsområdet strekker seg derfor med all sannsynlighet utenfor det frigitte området, inn i reguleringsplanområdet mot nord samt utenfor reguleringsplanen mot sør og øst.

6. KONKLUSJON

Ved flateavdekkinga ved Åslia skisenter, 126/1 Ås i Nannestad kommune, Akershus, ble det undersøkt deler av et bosetningsområde med dateringer fra før-romersk jernalder til sein merovingertid. Det ble avdekket 713 m² og totalt påvist 72 strukturer, herunder 50 stolpehull, 11 kokegroper, 1 mulig vegggrøft, 1 grøft med ukjent funksjon, 4 kullflekker og 5 nedgravninger med ukjent funksjon. I tillegg ble det målt inn 95 unnummererte staurhull.

På bakgrunn av dette ble det definert tre bygninger. Hus I var et treskipa langhus med 5 stolpepar og rester av vegg langs den SØ delen. Huset ble tolka til å være 10-12 m langt 5-5,5 m bredt. Hus II var en tilnærma kvadratisk konstruksjon på ca. 3,5 x 3,7 m med ei lita kokegrop inni. Hus III var en firestolperskonstruksjon, 2,2 x 2,4 m i utstrekning med ei stor kokegrop plassert sentralt mellom stolpene. I tillegg ble ytterligere 4 av totalt 11 påviste kokegroper dokumentert i plan og profil. Det ble også dokumentert et eldre dyrkningslag og en større andel av de dokumenterte kokegropene lå i dette laget.

Stratigrafiske forhold både ved bygningskonstruksjonene og kokegropene antyder minst to adskilte bosetnings- eller bruksfaser. Også ¹⁴C dateringene kan tyde på en tidlig dyrkningsfase før 200 e.Kr og en bosetningsfase i yngre romertid og folkevandringstid. I tillegg viser undersøkelsen at det også har vært aktivitet i området i merovingertid.

Dateringene i undersøkelsen samsvarer med resultatene fra utgravinga på vestsida av bekken (Wenn og Rundberget 2008). Hovedaktiviteten i området ser ut til å konsentrere seg om romertid og folkevandringstid. Antakelig kan minst én av de dokumenterte bruksfasene knyttes til fotgrøftene som er påvist nord for utgravingsområdet (Johanson 2007). Det er mulig at flere av kokegropene i det eldste dyrkningslaget og Hus II kan relateres til aktiviteter i tilknytning til gravlegginger. Sannsynligvis ble ikke området dyrka i lang tid etter at man begynte å anlegge gravhauger her. Derfor er både kokegroper og spor etter bygninger bevart i det gamle dyrkningslaget. Den eldste fasen før 200 e.Kr er derimot antakelig eldre enn gravhaugene. Hvorvidt det har vært en lengre bosetningsfase før man begynte å anlegge gravhauger på jordet er ikke mulig å vurdere på bakgrunn av den foreliggende undersøkelsen.

7. LITTERATUR

- Bøe, J. 1931: Jernalderens keramikk i Norge. A/S John Griegs boktrykkeri, Bergen.
- Gjerpe 2005: *Gravfeltet på Gulli. E18-prosjektet i Vestfold Bind 1*. Varia 60, Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen, Universitetet i Oslo
- Gjerpe, L. E. 2008a. *Vestfold, Hus, boplass- og dyrkingsspor. E18-prosjektet i Vestfold Bind 3*. Varia 73, Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen, Universitetet i Oslo
- Gjerpe, L. E. 2008b *Kulturhistoriske, metodiske og administrative erfaringer. E18-prosjektet i Vestfold Bind 3*. Varia 74, Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen, Universitetet i Oslo
- Gustafson, L.199b: En kokegrop er en kokegrop er en ...? *Follominne nr. 37:7-13*. Follo historielag.
- Gustafson, L. 2005: Om kokegroper i Norge. I *De gåtefulle kokegroper*. (red) L.Gustafson, T. Heibreen og J.Martens. Varia 58:103-107.
- Gustafson, L, T. Heibreen og J.Martens 2005: *De gåtefulle kokegroper*. Varia 58
- Helliksen, W. 1997: *Gård og utmark på Romerike 110 f.Kr. til 1400 e.Kr. Gardermoprojektet*. Varia 45. Universitetets Oldsaksamling.
- Johansson, M. 2007: *Rapport fra registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med reguleringsplan på gbnr.126/1 Ås m.fl. i Nannestad kommune, Akershus fylkeskommune*. Akershus fylkeskommune.
- Løken, T., L. Pilø og O. Hemdorff 1996: *Maskinell flateavdekking og utgravning av forhistoriske jordbruksboplasser – en metodisk innføring. AmS-Varia 26*, Stavanger.
- Martens, J. 2007: Kjøberg søndre – en gård med kontinuitet tilbake til eldre jernalder? Varia 62, Kulturhistorisk museum, Oslo, S. 89-109.
- Narmo, L. E. 1996: "Kokekameratene på Leikvin". Kult og kokegroper. Viking LIX:79 101. Norsk arkeologisk selskap, Oslo.
- Rolfsen, Perry 2004 : Hull etter hull – hus på hus. I Motstrøms. Arkeologiske artikler Venneskrift til Jenny Rita Næss. Bergen museums skrifter nr.29, Bergen.
- Rundberget, B. og I. Holm 2008: *Prosjektplan. Undersøkelse av automatisk freda kulturminner (rydningsrøyser, kullgroper, vegfar, kokegroper). Forslag til reguleringsplan for Åslia skisenter. Ås 126/1, Nannestad kommune, Akershus fylke*. Kulturhistorisk museum.
- Rødsrud, C. 2007: Graver og bosetningsspor på Bjørnstad i Hus, gard og graver langs E6 i Sarpsborg kommune, Varia 66:91-181, Kulturhistorisk museum, Fornminneseksjonen, Universitetet i Oslo.
- Wenn, C. og B. Rundberget 2008. *Rapport fra arkeologisk utgravning. Boplassfunn. Ås, 126/1, Nannestad kom., Akershus*. Innberetning til KHM, topografisk arkiv.

8. VEDLEGG

Struktur-nummer	Kontekst	Struktur	Type	Konstruksjonselement	Termopåvirket stein	Form i flate	Snittet	Dybde i profil	Bredde i profil	D	L	B	Nedgraving sider profil	Nedgraving bunn profil	Fyllets farge
S1		Stolpehull				Oval	X	0	0	0	25	17	Rette	Flat	gråbrun
S2		Avskrevet						0	0	0	0	0			
S3		Annet				Annen	X	27	0	0	330	60	Skrå	Rund	brun
S4		Kokegrop			10	Rund	X	16	0	0	72	67	Skrå	Flat	gråbrun - svart
S5		Kokegrop				Oval		0	0	0	75	65			mørk gråbrun-svart
S6		Stolpehull				Rund		40	0	90			Rette	Ujevn	mørk brungrå
S7		Grop / nedgraving				Ujevn		0	0	0	50	70			
S8		Stolpehull				Rund		25	0	45	0	0			lys brun
S9		Stolpehull				Rund		0	0	12	0	0			gråbrun
S10		Stolpehull				Oval		0	0	0	18	15			gråbrun
S11		Stolpehull						0	0	0	14	13			gråbrun

S75	Hus I	Stolpehuill	Takbærende stolpe	Stolpeavtrykk		Rund	X	39	0	0	50	48	Rette	Ujevn	gråbrun
S76		Stolpehuill				Oval		0	0	0	36	30			mørk gråbrun
S77		Stolpehuill				Rund	X	19	60	0	69	64	Rette	Flat	gråbrun
S78	Hus I	Stolpehuill	Takbærende stolpe			Ujevn	X	24	41	0	46	42	Rette	Ujevn	gråbrun
S79		Annet				Ujevn		0	0	0	100	80			mørk gråbrun-svart
S80		Annet				Ujevn		0	0	0	60	50			mørk gråbrun-svart

8.2. FUNN OG PRØVER

Funnliste C57608

C-nr.	Kontekst/struktur	Gjenstand(er)	St. mål	Materiale	Kommentar
C57608/1	S12 Stolpehull,	Kar	16 mm	keramikk	Funnet i kullprøve
C57608/2	S39 stolpehull	Brente bein			
C57608/3	S27 stolpehull	Brente bein			
C57608/4	S28 kokegrop	Brente bein			

LISTE OVER KULLPRØVER

Prøvenr	Kontekst	C-nr.	NTNU Lab.nr.	Type	Gram	Treslag	Kommentar	C14-dat.
1	S39, stolpehull, Hus I	C57608/5	TRa-2780		18,9	Betula, pinus, populus		AD535-595
2	S33, stolpehull Hus II	C57608/6			0,2	Betula, pinus, salix, qercus		
3	S35, kokegrop Hus II	C57608/7	TRa-2778		0,8	Betula, pinus, salix, qercus		AD210-245
4	S27, stolpehull Hus II	C57608/8	TRa-2775		0,4	Betula, pinus, salix, qercus		AD535-595
5	S13, kokegrop, Hus III, KP1	C57608/9			8,0	Qercus		
6	S28, kokegrop, lag 2, KP 1	C57608/10	TRa-2776		22,9	Pinus		AD395-425
7	S28 kokegrop, KP 2	C57608/11			0,5	Ikke analysert		

8	S13, kokegrop, KP2, Hus III	C57608/12	TRa-2773		15,8	Qercus		AD75-130
9	S4 kokegrop	C57608/13			1,0	Betula, corylus, prunus		
11	S6 kokegrop	C57608/14			0,3	Ikke analysert		
18	S12 stolpehull, Hus III	C57608/15	TRa-2772		0,6	Pinus, salix, qercus		AD230-320
22	S3 grøft, snitt III	C57608/16			0,6	Betula, corylus, pinus, salix, qercus		
23	S48, kokegrop, lag 1	C57608/17	TRa-2781		32,8	Picea, pinus		AD715-790
24	S3, grøft, snitt II	C57608/18			0,7	Betula, corylus, pinus, salix, qercus		
25	S38 kokegrop, lag 1	C57608/19	TRa-2779		14,1	Populus		AD250-375
26	S23 kokegrop, lag 1	C57608/20	TRa-2774		17,0	Betula, pinus		AD415-445
MP13-1	S75, stolpehull Hus I, kull fra makrofossilprøve	C57608/25	TRa-2782			Betula		AD75-135
MP13-2	S75, stolpehull, Hus I, kull fra makrofossilprøve	C57608/25	TRa-2783			Qercus, pinus		BC405-390

LISTE OVER MAKROFOSSILPRØVER

Prøvenr.	Typenr	Type	C-nr.	Kontekstnr	Konteksttype	Tegning	Kommentar
12		Makrofossil prøve	C57608/24	S39	Hus I		
13		Makrofossil prøve	C57608/25	S75	Hus I		
14		Makrofossil prøve	C57608/26	S27	Hus II		
16		Makrofossil prøve	C57608/27	S16	Hus III		
17		Makrofossil prøve	C57608/28	S12	Hus III		
27		Makrofossil prøve	C57608/29	S38	Kokegrop		
28		Makrofossil prøve	C57608/30	S78	Hus I		

8.3. TEGNINGER

1. S73 stolpehull Hus I, plan og profil
2. S70 stolpehull Hus I, plan og profil
3. S74 stolpehull Hus I, plan og profil
4. S75 stolpehull Hus I, plan og profil
5. S78 stolpehull Hus I, plan og profil
6. S40 stolpehull Hus I, plan og profil
7. S39 stolpehull Hus I, plan og profil
8. S51 stolpehull Hus I, plan og profil
9. S36 stolpehull Hus I, plan og profil
10. S35 kokegrop, plan og profil
11. S54 mulig veggøft, Hus I, plan og profil
12. S46 stolpehull Hus I, plan og profil
13. S77 stolpehull inni Hus I, plan og profil
14. S71 stolpehull Hus I, plan og profil
15. S42 stolpehull Hus I, plan og profil
16. S41 Staurhull, plan og profil
17. S32 stolpehull, plan og profil
18. Hus II, S12, S13, S14, S15, S16, S17, S55, stolpehull og kokegrop, plan og profil
19. S4 kokegrop, plan og profil

- 20. S23 kokegrop, plan og profil
- 21. S52 stolpehull, hus II, plan og profil
- 22. S28 kokegrop, plan og profil
- 23. S43, S72, stolpehull, Hus II, plan og profil
- 24. S33 stolpehull plan og profil
- 25. S65, S27, stolpehull, Hus II, plan og profil
- 26. S34, S66, stolpehull, Hus II, plan og profil
- 27. S8 stolpehull, plan og profil
- 28. S6 stolpehull, plan og profil
- 29. S53 stolpehull, Hus I, plan
- 30. S64 stolpehull, plan og profil
- 31. S3 grøft, plan og profil
- 32. Jordprofiler, prøve 1, 2 og 3.

8.5. FOTOLISTE.

Fotoliste, Negativnr. Cf34334

Bildennr.	Motivbeskrivelse	Retning Sett Mot
01	Oversiktsbilde av utgravingområdet, Åslia skisenter	NV
02	Oversiktsbilde av utgravingområdet, Åslia skisenter	NV
03	Oversiktsbilde, østre del av avdekket område, Åslia skisenter	NV
04	Profil, matjordslag, sjaktkant	NØ

05	Oversiktsbilde, østre del av avdekket område	NV
06	Oversiktsbilde utgravingsområde. Mye røtter.	NV
07	S37 Kokegrop såvidt synlig i profilen	N
08	S37 Kokegrop såvidt synlig i profilen	NØ
09	Oversikt utgravingsområde. variasjoner i undergrunnen med gammelt dyrkningslag til høyre i bildet	NV
109	Oversikt NV del av undersøkelsesområdet etter frostmatt.	S
11	Oversikt NV del av undersøkelsesområdet etter frostmatt.	S
12	Oversikt NV del av undersøkelsesområdet etter frostmatt.	S
13	Vestligge ende av undersøkelsesområdet ved innkjørsel til jordet	SV
14	Frossen kokegrop etter nattefrost	NV
15	Arbeidsbilde. Kristine Ødeby renser kokegrop, S23	SV
16	Oversiktsbilde funnførende område av utgravingsområdet	SØ
17	Oversiktsbilde, funnførende område av utgravingsområdet	SØ
18	Oversikt utgravingsområde.	NV
19	S23kkokegrop, plan etter delvis opprensning.	V
20	S23 kokegrop, plan etter delvis opprensning.	V
21	Kokegrop i mulig 4-stolpa bygning, S13 omkransa av S12, S14, S15, S16	SSV
22	S2, grøft til venstre, overskåret av S3 til høyre	V
23	S2, grøft i forgrunnen, S3 i bakgrunnen	SSV
24	S73 stolpehull, plan etter opprensning. Hus I.	NV
25	S73 stolpehull, profil. Hus I.	NV
26	S70 stolpehull, plan etter opprensning. Hus I.	NV
27	S74, stolpehull, plan etter opprensning. Hus I.	NV
28	S70, stolpehull, profil. Hus I.	NV
29	S74 stolpehull, profil. Hus I.	NV
30	S75 stolpehull plan, etter opprensning, m/blitz. Hus I.	NV
31	S75 stolpehull plan, etter opprensning, m/blitz. Hus I.	NV
32	S78 stolpehull, plan m/blitz. Hus I.	NV
33	S78 stolpehull plan u/blitz. Hus I	NV
34	S75 stolpehull, profil. Hus I	NV

35	S75 stolpehull, profil. Hus I.	NV
36	S75 stolpehull, profil, m/blitz. Hus I.	NV
37	S78 stolpehull, profil m/blitz. Hus I	NV
38	S78 stolpehull, profil. Hus I	NV
39	S39 stolpehull, plan. Hus I.	NV
40	S39 stolpehull, plan, m/blitz. Hus I.	NV
41	S40 stolpehull, plan m/blitz. Hus I.	NV
42	S40 stolpehull, plan. Hus I.	NV
43	Arbeidsbilde. Gummibeltebyr.	NV
44	S40 stolpehull, profil m/blitz. Hus I.	NV
45	S40 stolpehull, profil. Hus I.	NV
46	S39 stolpehull, profil. Hus I	NV
47	S39 stolpehull, profil. Hus I	NV
48	Arbeidsbilde. Kristine Ødeby tegner.	SV
49	S51 stolpehull, plan m/blitz. Hus I.	NV
50	S51 stolpehull, plan. Hus I.	NV
51	S35 kokegrop, plan m/blitz	V
52	S35 kokegrop, plan	V
53	S51 stolpehull, profil. Hus I.	VNV
54	S51 stolpehull, profil m/blitz. Hus I.	VNV
55	S36 stolpehull, plan m/blitz. Hus I	NV
56	S36 stolpehull, plan. Hus I	NV
57	S35 kokegrop, profil m/blitz	V
58	S35 kokegrop, profil	V
59	S36 stolpehull, profil, Hus I	NNV
60	S36 stolpehull, profil, m/blitz Hus I	NNV
61	S54 mulig vegggrøft, plan m/blitz	NØ
62	S54 mulig vegggrøft, plan	NØ
63	S77 stolpehull, plan m/blitz	S
64	S77 stolpehull, plan	S
65	S54 mulig vegggrøft, profil, snitt 2	VNV

66	S54 mulig vegggrøft, profil, snitt 2, m/blitz	VNV
67	S54 mulig vegggrøft, profil, snitt 1, m/blitz	ØSØ
68	S54 mulig vegggrøft, profil, snitt 1	ØSØ
69	S46 stolpehull, plan, Hus I	NNØ
70	S46 stolpehull, plan, m/blitz. Hus I	NNØ
71	S77 stolpehull, profil m/blitz	V
72	S46 stolpehull, profil, Hus I	NNØ
73	S46 stolpehull, profil, m/blitz Hus I	NNØ
74	S71 stolpehull, plan, m/blitz. Hus I.	NV
75	S71 stolpehull, plan, Hus I.	NV
76	S71 stolpehull, profil, Hus I.	NV
77	S71 stolpehull, profil, m/blitz Hus I.	NV
78	S42 stolpehull, plan, m/blitz Hus I	V
79	S42 stolpehull, plan Hus I	V
80	S42 stolpehull, profil, m/blitz Hus I	V
81	S42 stolpehull, profil, Hus I	V
82	S41 staurhull plan	SSV
83	S41 staurhull plan m/blitz	SSV
84	S32 stolpehull, plan m/blitz Hus II	V
85	S32 stolpehull, plan Hus II	V
86	S41 staurhull, profil	SV
87	S41 staurhull, profil, m/blitz	SV
88	S32 stolpehull, profil m/blitz	VNV
89	S66 stolpehull, profil Hus II	ØSØ
90	S66 stolpehull, profil, m/blitz. Hus II	ØSØ
91	S32 stolpehull, profil	VNV
92	S66 stolpehull, plan	SØ
93	S66 stolpehull, plan, m/blitz	SØ
94	S65 stolpehull, plan, m/blitz	NØ
95	S65 stolpehull, plan	NØ
100	S34 stolpehull, plan, Hus II	Ø

101	S34 stolpehull, plan, m/blitz Hus II	Ø
102	S65 stolpehull, profil m/blitz, Hus II	NØ
103	S65 stolpehull, profil, Hus II	NØ
104	S34 stolpehull, profil Hus II	Ø
105	S34 stolpehull, profil m/blitz Hus II	Ø
106	S27 stolpehull, plan, m/blitz, Hus II	NØ
107	S27 stolpehull, plan, Hus II	NØ
108	S33 stolpehull, plan, Hus II	S
109	S33 stolpehull, plan, m/blitz Hus II	S
110	S33 stolpehull, profil, m/blitz Hus II	S
111	S33 stolpehull, profil, Hus II	S
112	S27 stolpehull, profil, Hus II	NØ
113	S27 stolpehull, profil, m/blitz, Hus II	NØ
114	S43 stolpehull, plan m/blitz, Hus II	SØ
116	S43 stolpehull, plan Hus II	SØ
117	S43 stolpehull, profil, Hus II	SØ
118	S43 stolpehull, profil, Hus II	SØ
119	S72 stolpehull, plan, m/blitz Hus II	SØ
120	S72 stolpehull, plan, Hus II	SØ
121	S72 stolpehull, profil m/blitz Hus II	SØ
122	S72 stolpehull, profil Hus II	SØ
123	S23 kokegrop plan, m/blitz	VSV
124	S23 kokegrop plan	VSV
125	S52, stolpehull, plan, Hus I	SØ
126	S52, stolpehull, plan, m/blitz Hus I	SØ
127	S52, stolpehull, profil m/blitz Hus I	SØ
128	S52, stolpehull, profil Hus I	SØ
129	S28 kokegrop, plan	SV
130	S28 kokegrop, plan	SV
131	S28 kokegrop, plan, m/blitz	SV
132	Oversiktsbilde, undersøkelsesområde tv	NNV

133	Oversiktsbilde, undersøkelsesområde lengst bak	V
134	Utsikt mot nord og Åslia alpinbakke	N
135	Oversiktsbilde, undersøkelsesområde i bakgrunnen	SV
136	Oversiktsbilde, undersøkelsesområde i bakgrunnen	SV
137	Oversiktsbilde, undersøkelsesområde tv	NNV
138	Oversiktsbilde, undersøkelsesområde i bakgrunnen, midt på	NNV
139	Oversiktsbilde	NV
141	Oversiktsbilde	ØSØ
142	Oversiktsbilde	SØ
143	Oversiktsbilde	ØNØ
144	Arbeidsbilde, Turrid Brox Nilsen	NV
145	S28 kokegrop, snitt	SV
147	S28 kokegrop, stein i NØ kvadrant	VNV
148	S13 kokegrop, plan	SSV
149	S13 kokegrop, plan	SSV
150	S28, kokegrop, profil, snitt I	SSV
151	S28, kokegrop, profil, snitt I	SSV
152	S28, kokegrop, profil, snitt I, m/blitz	SSV
153	S28, kokegrop, profil, snitt I, m/blitz	SSV
154	S28, kokegrop, profil, snitt II, m/blitz	NV
155	S28, kokegrop, profil, snitt II, m/blitz	NV
156	S28 kokegrop, profil, snitt II	NV
157	S28 kokegrop - utkast, profil, snitt III	ØNØ
158	S28 kokegrop - utkast, profil, snitt III m/blitz	ØNØ
159	S28 kokegrop - utkast, profil, snitt III m/blitz	ØNØ
160	S6 stolpehull, plan	Ø
161	S8 stolpehull, plan	Ø
162	S15 stolpehull og S13 kokegrop, profil snitt I m/blitz	NØ
163	S15 stolpehull og S13 kokegrop, profil snitt I	NØ
164	S13 kokegrop, profil snitt I	NØ
165	S13 kokegrop, profil snitt I m/blitz	NØ

166	S15 stolpehull, profil m/blitz	NØ
167	S13 stolpehull profil	NØ
168	S13 kokegrop profil snitt II	SØ
169	S13 kokegrop profil snitt II m/blitz	SØ
170	S13 kokegrop, detalj stukk i profilen snitt I	NØ
171	S13 kokegrop, profil snitt I	NØ
172	S6 stolpehull, profil m/blitz	Ø
173	S6 stolpehull, profil	Ø
174	Arbeidsbilde, Turid Brox Nilisen	N
175	Oversikt Hus II	V
176	Oversikt Hus II	V
177	Oversikt Hus II	S
178	Oversikt Hus II	S
179	Oversikt Hus II	S
180	Oversikt Hus II	Ø
181	Oversikt Hus II	Ø
182	Oversikt Hus II	SSØ
183	Oversikt Hus II	NV
184	Jordprofil, prøve 1	NØ
185	Jordprofil, prøve 1	NØ
186	Jordprofil, prøve 1	Ø
187	Jordprofil, prøve 1	Ø
188	Jordprofil, prøve 1	Ø
189	S23 kokegrop, profil	VSV
190	S23 kokegrop, profil m/blitz	VSV
191	S17 stolpehull, plan m/blitz	ØSØ
192	S17 stolpehull, plan	ØSØ
193	Jordprofil, prøve 2	Ø
194	Jordprofil, prøve 2	Ø
195	Jordprofil, prøve 2	NØ
196	Jordprofil, prøve 2	NØ

197	S17 stolpehull, profil	ØSØ
198	S17 stolpehull, profil m/blitz	ØSØ
199	S55 stolpehull, plan	SØ
200	S55 stolpehull, plan m/blitz	SØ
201	Jordprofil, prøve 3 m/blitz	NØ
202	Jordprofil, prøve 3	NØ
203	S16 stolpehull, plan	SØ
204	S16 stolpehull, plan m/blitz	SØ
205	S53 mulig stolpehull, plan m/blitz	NV
206	S53 mulig stolpehull, plan	NV
207	S8 stolpehull, plan m/blitz	Ø
208	S8 stolpehull, plan	Ø
209	S16 stolpehull, profil	SØ
210	S16 stolpehull, profil, m/blitz mulig skningsstein i bakgrunnen	SØ
211	S16 stolpehull, profil	SØ
212	S8 stolpehull, profil	NØ
213	S8 stolpehull, profil m/blitz	NØ
214	S12 stolpehull, plan	SØ
216	S12 stolpehull, plan m/blitz	SØ
217	S4 kokegrop, plan m/blitz	Ø
218	S4 kokegrop, plan	Ø
219	S14 stolpehull, plan	VSV
220	S14 stolpehull, plan m/blitz	VSV
221	S14 stolpehull, profil	SØ
222	S14 stolpehull, profil m/blitz	SØ
223	S4 kokegrop, profil	Ø
224	S4 kokegrop, profil m/blitz	Ø
225	S3 grøft, plan	NV
226	S3 grøft, plan	V
227	S2 grøft, profil snitt III m/blitz	NNØ
228	S2 grøft, profil snitt III	NNØ

229	S2 grøft, profil snitt II	N
230	S2 grøft, profil snitt II m/blitz	N
233	S3 grøft, profil snitt I	VNV
234	S3 grøft, profil snitt I m/blitz	VNV
235	S50 kokegrop, plan m/blitz	SØ
236	S50 kokegrop, plan	SØ
237	S60 kokegrop, plan	SØ
238	S60 kokegrop, plan m/blitz	SØ
239	S38 kokegrop, plan	VNV
240	S38 kokegrop, plan	SV
241	S38 kokegrop, plan, deivis profil	SSØ
242	S38 kokegrop, plan, deivis profil	Ø
243	S38 kokegrop, plan	NNV
244	S30 stolpehull, plan m/blitz	NV
245	S30 stolpehull, plan m/blitz	NV
246	S67 kullflekk, plan	NV
247	S67 kullflekk, plan m/blitz	NV
248	S64 stolpehull, plan	SØ
249	S25 kullflekk, plan	V
250	S24 stolpehull, plan	NNV
251	S29 nedgraving, plan m/blitz	V
252	S29 nedgraving, plan	V
253	S22 mulig stolpehull plan	NØ
254	S22 mulig stolpehull, plan m/blitz	NØ
255	S21 mulig stolpehull, plan m/blitz	NØ
256	S21 mulig stolpehull, plan	NØ
257	S20 stolpehull, plan	ØNØ
258	S20 stolpehull, plan m/blitz	ØNØ
259	S63 mulig stolpehull, plan m/blitz	NØ
260	S63 mulig stolpehull, plan	NØ
261	S19 grøft, plan	Ø

		S
262	S18 mulig stolpehull, plan	S
263	S11, S10, S9 stolpehull, plan	NØ
264	S61, S62 mulige stolpehull, plan, m/blitz	NNØ
265	S61, S62 mulige stolpehull, plan	NNØ
266	S7 nedgraving, plan	N
267	S7 nedgraving, plan	N
268	S5 kokegrop, plan	V
269	S1 stolpehull, plan	N
270	S19 grøft, plan	NØ
271	S19 grøft, plan	NØ
272	S69, S68 mulige stolpehull, plan	NNØ
273	S47 mulig stolpehull, plan	NNØ
274	S44 mulig stolpehull, plan	NØ
275	S47 stolpehull, profil m/blitz	NNØ
276	S47 stolpehull, profil	NNØ
277	S76 mulig stolpehull, plan	ØSØ
278	S31 mulig to stolpehull, plan	SØ
279	S31 mulig to stolpehull, profil m/blitz	SSØ
280	S31 mulig to stolpehull, profil	SSØ
281	S48 kokegrop, plan	Ø
282	S64 stolpehull, profil m/blitz	SØ
283	S64 stolpehull, profil	SØ
284	S38 kokegrop, uttak kullprøve	Ø
285	S38 kokegrop, uttak kullprøve, m/blitz	Ø
286	S48 kokegrop, profil	Ø

8.6. ANALYSER

1. Vedartsbestemmelser utført av Helge I. Høeg

Struktur nrID	Overordnet Kontekst	Kontekst	Prøve nr	Cunder nr/KHM	Dato Avlevert	Prøve materiale	Vekt (g)	Betula (bjørk)	Corylus (hassel)	Picea (gran)	Pinus (furu)	Populus (osp)	Prunus (hegg)	Salix (selje)	Qercus (eik)
S39	Stolpehull	Hus I	1	C57608	25.10.2010	Trekull	18,9	28			1	11			
S33	Stolpehull	Hus II	2	C57608	25.10.2010	Trekull	0,2	2			2			1	10
S35	Kokegrop	Hus II	3	C57608	25.10.2010	Trekull	0,8	5			11			1	8
S27	Stolpehull	Hus II	4	C57608	25.10.2010	Trekull	0,4	14			9			4	3
S28	Kokegrop, fase 1		6	C57608	25.10.2010	Trekull	22,9				40				
S13	Kokegrop	Hus III	8	C57608	25.10.2010	Trekull	15,8								40
S4	Kokegrop		9	C57608	25.10.2010	Trekull	1	27	11				2		
S12	Stolpehull	Hus III	18	C57608	25.10.2010	Trekull	0,6				2			2	21
S48	Kokegrop fase 2		23	C57608	25.10.2010	Trekull	32,8			34	6				
S3	grøft, snitt II		24	C57608	25.10.2010	Trekull	0,7	19	2		11			2	1
S38	Kokegrop fase 2		25	C57608	25.10.2010	Trekull	14,1					40			
S23	Kokegrop fase 2		26	C57608	25.10.2010	Trekull	17	9			31				

2. Dateringsrapport fra Laboratoriet for radiologisk datering, NTNU

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Martens, Jes
KHM/Formminneseksjonen/UiO
Postboks 6762 St. Olavs plass, 0130 Oslo

DF-4481

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datorid del	¹⁴ C alder for nåtid	Kalibrert alder	δ ¹⁴ C ‰
TRa-2772	S12, KP18 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Selje vier/osp		1790 ± 30	AD230-320	-26.2
TRa-2773	S13, KP8 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Eik		1910 ± 30	AD75-130	-28.4
TRa-2774	S23, KP26 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Bjørk		1625 ± 30	AD415-445	-25.9
TRa-2775	S27, KP4 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Bjørk		1530 ± 30	AD535-595	-25.4
TRa-2776	S28, KP6 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Furu		1655 ± 25	AD395-425	-25.0
TRa-2778	S35, KP3 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Selje vier/osp		1815 ± 25	AD210-245	-28.0
TRa-2779	S38, KP25 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Osp		1740 ± 30	AD250-375	-26.8
TRa-2780	S39, KP1 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Bjørk		1535 ± 30	AD535-595	-26.0
TRa-2781	S48, KP23 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Gran		1255 ± 30	AD715-790	-24.2
TRa-2782	S75, MP13-1 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Bjørk		1905 ± 30	AD75-135	-25.5
TRa-2783	S75, MP13-2 Aslia Nannestad, Akershus	Treku11 Furu, eik		2355 ± 30	BC405-390	-25.1

Dato: 22 JUN 2011

Laboratoriet for Radiologisk Datering

3. Vedanatommisk analyse

KP-nr.	S-nr.	Strukturtype	Vekt, gram	Ml.	Tresort	Bemærk
8	S13	Kokegrop	15,8	85	Qercus	Proven består altovervejende fra yngre stammer, enkelte af stykkene har centrum (marv) bevaret. Enkelte stykker kan dog være fra ældre stamme. Ingen bark iagttaget
6	S28	Kokegrop	22,9	190	Pinus	Flere større stykker, heriblandt fra ældre stamme > 20 cm med meget tette årringe. På et stykke er der optalt 41 årringe over 26 mm. Et stykke havde indlejret skade eller sygdomsangreb
25	S38	Kokegrop	14,1	14,1	Populus	Flere stykker med centrum, marv, bevaret fra unge stammer med lille diameter, dog mangler stykker med bark og egentlig diameter kan ikke anslås. Desuden enkelte fragmenter med lidt større diameter, dog formodentlig stadigvæk fra yngre stammer
18	S12	Stolpehull	0,6	1,5	Qercus og Salix/Populus	Eik bestod af småfragmenter, vanskelig at bestemme alder, dog sandsynligvis stamme. Pil/poppel identisk med eik

Figur 1.

8.7. KART

1. Oversigtskart over Akershus og Maura med undersøkellesområde markert.
2. Oversigtskart over utgravingsområde med alle nummererte strukturer
3. Oversigtskart, Hus I med omkringliggende strukturer
4. Oversigtskart, Hus II med omkringliggende strukturer
5. Oversigtskart, Hus III med omkringliggende strukturer
6. Oversigtskart med alle innmålte staurhull

8.8. ARKIVERT ORIGINALDOKUMENTASJON

1. Originaltegninger og strukturskjemaer
2. Strukturlistor
3. Prøvelister
4. Dateringrapport fra NTNU
5. Vedanatommisk rapport fra Moesgård Museum

Tilvektstekst

C57608/1-30

Boplassfunn/Dyrkningsspor fra eldre jernalder/ynge jernalder fra ÅSLIA SKISENTER ÅSLIA av ÅS (126 /1), NANNESTAD K., AKERSHUS.

1) Et lite udekorert bukskår fra **leirkar**, 1,6 x 1,1 cm og 0,5 cm tykt. Skåret er svakt krummet med svart og glattet, nesten polert utside og svart glatt innsiden, og er rødbrent i godset inn mot innsiden. Leira er magret med glimmerholdig fin sand. Finheten i godset og den tynne karveggen tilsier eldre jernalders type (Bøe 1931).
Strukturnr: S12. Funnet i kullprøve fra stolpehull i mulig 4-stolpers bygning rundt en kokegrop, Hus III.

2) 2 små fragmenter **brente bein**, stm. 0,7 cm og 0,9 cm. *Vekt:* 0,5 g.

Strukturnr: S39. Funnet i stolpehull fra antatt takbærende stolpe i treskipa hus, Hus I.

3) 5 små fragmenter **brente bein**, stm. 2,1 cm. *Vekt:* 0,9 g.

Strukturnr: S27. Funnet i stolpehull i en mindre bygning, Hus II.

- 4) 5 små fragmenter **brente bein**, stm. 1,0 cm. *Vekt: 0,6 g.*
Strukturnr: S28. Kokegrop.
- 5) **prøve, kull** vedartsbestemt som betula, pinus, populus. Prøven er radiologisk datert til 1535+/-30 BP, calAD 535-595 (TRa-2772). *Vekt: 18,9 g.*
Strukturnr: S39. Stolpehull, Hus I.
- 6) **prøve, kull** vedartsbestemt som betula, pinus, salix, qercus. *Vekt: 0,2 g.*
Strukturnr: S33. Stolpehull, Hus II.
- 7) **prøve, kull** vedartsbestemt som betula, pinus, salix, qercus. Prøven er radiologisk datert til 1815+/-25 BP, calAD210-245 (TRa-2778). *Vekt: 0,8 g.*
Strukturnr: S35. Kokegrop, Hus II.
- 8) **prøve, kull** vedartsbestemt som betula, pinus, salix, qercus. Prøven er radiologisk datert til 1530+/-30 BP, calAD 535-595 (TRa-2775). *Vekt: 0,4 g.*
Strukturnr: S27. Stolpehull, Hus II.
- 9) **prøve, kull** vedartsbestemt som qercus. *Vekt: 8,0 g.*
Strukturnr: S13. Kokegrop, kullprøve 1.
- 10) **prøve, kull** vedartsbestemt som pinus. Prøven er radiologisk datert til 1655+/-25 BP, calAD 395-425 (TRa-2776). *Vekt: 22,9 g.*
Strukturnr: S28. Kokegrop, kullprøve 1.
- 11) **prøve, kull.** *Vekt: 0,5 g.*
Strukturnr: S28. Kokegrop, kullprøve 2, snitt II.
- 12) **prøve, kull** vedartsbestemt som qercus. Prøven er radiologisk datert til 1910+/-30 BP, calAD75-130 (TRa-2773). *Vekt: 15,8 g.*
Strukturnr: S13. Kokegrop, Hus III, kullprøve 2.
- 13) **prøve, kull** vedartsbestemt som betula, corylus, prunus. *Vekt: 1,0 g.*
Strukturnr: S4. Kokegrop.
- 14) **prøve, kull.** *Vekt: 0,3 g.*
Strukturnr: S6. Stolpehull.
- 15) **prøve, kull** vedartsbestemt som pinus, salix, qercus. Prøven er radiologisk datert til 1790+/-30 BP, calAD230-320 (TRa-2772). *Vekt: 0,6 g.*
Strukturnr: S12. Stolpehull, Hus III.
- 16) **prøve, kull** vedartsbestemt som betula, corylus, pinus, salix, qercus. *Vekt: 0,6 g.*
Strukturnr: S3. Grøft med ukjent funksjon, snitt III.
- 17) **prøve, kull** vedartsbestemt som picea, pinus. Prøven er radiologisk datert til 1255+/-30 BP, calAD715-790 (TRa-2781). *Vekt: 32,8 g.*
Strukturnr: S48. Kokegrop.
- 18) **prøve, kull** vedartsbestemt som betula, corylus, pinus, salix, qercus. *Vekt: 0,7 g.*
Strukturnr: S3. Grøft med ukjent funksjon, snitt II.
- 19) **prøve, kull** vedartsbestemt som populus. Prøven er radiologisk datert til 1740+/-30 BP, calAD250-375 (TRa-2779). *Vekt: 14,1 g.*
Strukturnr: S38. Kokegrop.
- 20) **prøve, kull** vedartsbestemt som betula, pinus. Prøven er radiologisk datert til 1625+/-30 BP, calAD 415-445 (TRa-2774). *Vekt: 17,0 g.*
Strukturnr: S23. Kokegrop.
- 21) **Jordmikromorfologiprøve**, kastet.
- 22) **Jordmikromorfologiprøve**, kastet.
- 23) **Jordmikromorfologiprøve**, kastet.
- 24) **prøve, makro** små fragmenter av trekull.
Strukturnr: S39. Stolpehull, Hus I.
- 25) **prøve, makro** små fragmenter av trekull vedartsbestemt som betula, quercus og pinus. Prøven av betula er radiologisk datert til 1905 +/-30 BP, calAD75-135 (TRa-

2782). Prøven av quercus og pinus er datert til 2355 +/-30 BP, calBC405-390 (TRA-2783).

Strukturnr: S75. Stolpehull, Hus I.

26) **prøve, makro**, trekullbiter og sand.

Strukturnr: S27. Stolpehull, Hus II.

27) **prøve, makro** trekull, sand, røtter.

Strukturnr: S16. Stolpehull, Hus III.

28) **prøve, makro** trekull, litt sand og røtter.

Strukturnr: S12. Stolpehull, Hus III.

29) **prøve, makro** trekull, litt grus.

Strukturnr: S38. Kokegrop.

30) **prøve, makro** trekull.

Strukturnr: S78. Stolpehull, Hus I.

Funnomstendighet: Arkeologisk utgraving. I forbindelse med anleggning av ny avkjørsel fra Gamle Hadelandsvei til Åslia skisenter ble det ved flateavdekking undersøkt deler av et bosetningsområde. Totalt ble det avdekket 713 m² og totalt påvist 72 strukturer, herunder 50 stolpehull, 11 kokegroper, 1 mulig vegggrøft, 1 grøft med ukjent funksjon, 4 kullflekker og 4 nedgravninger med ukjent funksjon. I tillegg ble det målt inn 95 unummererte staurhull. Det ble identifisert 3 bygninger, hvorav et treskipa langhus, Hus I, en rund bygning rundt ei kokegrop, Hus II, samt en 4-stolpers konstruksjon, Hus III. Det kunne påvises eldre dyrkningslag og det ble dokumentert jordprofiler. 12 trekullprøver er analysert av Helge Høeg, 4 er i tillegg ved anatomisk analysert ved Moesgård Museum. 10 prøver ble sendt NTNU for radiologisk datering.

Orienteringsoppgave: Det undersøkte området ligger i dyrka mark langs fylkesveien, Gamle Hadelands vei, 150-200 m SØ for tunet på 126/2 Ås og omkring 205 moh.

Kartreferanse/-KOORDINATER: ØK, CQ 053-5-2. *Projeksjon:* NGO1948 Gauss-K; Akse 3 N: 0251821.68 Ø: 16821.32

LokalitetsID: 106699.

Litteratur: Marit Johanson, 13.04.2007: *Rapport fra registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med reguleringsplan på gbnr 126/1 Ås m.fl. i Nannestad kommune*, Akershus fylkeskommune.

Lisbeth Skogstrand, 10.01.2011: *Rapport fra arkeologisk utgraving av bosetningsområde, Ås 126/1, Nannestad kommune, Akershus fylke*. Kulturhistorisk museum.